శ్రీరస్తు.

అడివిగోవిందనామములు.

ఇవి

ప్రాచీనకవులచే రచియింపబడినవి,

గోదావరిజిల్లా కాకినాడటవున్ బుక్కు సెల్లర్.

మాగు వెంకటరంగనాథరావుగారిచేత ప్రకటింపబడినవి.

మొదటికూర్పు 1000 ప్రతులు.

COCANADA:

Printed by the N. Nityanandam at the Balasaraswaty Press
and Published by M. V. Ranganadha Row.

1906.

వెల రు 0-4-0.

శుభమస్తు

అడివి అనేచరగోవింద నామములు.

క్షీరసాగరమందు గోవిందారామ । శ్రీహరులు ఉదయించిరి గోవిందా । పాలసాగరమందు గోవిందారామ । పరమాత్ములుదయించిరి గోవిందా । (మొదటిచరణముకు గోవిందారామఅని । రెండవ చరణముకు గోవిందాఅని పాడేది) శ్రీరామలక్ష్మణులు । చెలువలగూడుకుని । పదిరెండువర్షములు । ప్రేమతోనుండిరి । దశరధుండంతటను । తగవసిష్టునితోను । రామునకప్పుడు । పట్టముగట్టంగ । మంచిముహూర్తంబు । ఉంచుమనిచెప్పగా । తలయూచియావశాని । తనమదినూహించి । దశరథుతోబల్కె । ధరణీశ్వరులకెల్ల । ఆహ్వానపత్రికల్ । అంపించిరప్పుడు బంధుమిత్రువులకు । పత్రికలుబంపిరి । పురమలంకారంబు । పొలుపుగాజేయించి । సాకేతపురిములో । సకలశృంగారములు । చక్కగాజేయించి । సాటింపుచేయించి । సకలతూర్యంబులు । ప్రబలముగమ్రోయగా వలుగాకిమంథర । ప్రాసాదముననుండి । పరికించితెల్సుకుని । పరుగుపరుగునబోయి । కైకమందరకేగి । గుండెలుబాదుకొని । గోలెట్టియేడ్చుచును ॥ నీగర్వమంతయును । నీళ్లలోగలశెనె । పతికినీపైప్రేమ । పదిలమనుకొంటివి । కళ్లుమూసుకుపోయి । కానలేకుంటివి । అనిమొర్రబెట్టగా । ఆకైకభయమంది । యిపుడేమిమనకయ్యె । యింతగాయేడ్చేవు అనినమంథరబల్కె । నాకైకతోనపుడు । పణతిరామునకెల్లి పట్టంబుగడుదురె । యింతతెలియగలేవు । యింకనేమున్నది ఆమాటవిని కైక అధికమోదమునొంది । ముత్యాలహారంబు । ముదితమందరకిచ్చె । నాకేలక్రోధంబు । నీకొంపములిగెను । అనగనిట్లనెకైక । ఆదాసిమంధరతో । సీకిట్టిచింతేల । నాకుసంతోషంబు । శ్రీరామచంద్రుండు । క్షేమండుగాశటవె । సుగుణసంపూర్ణుండు । సుజనప్రియుండుసుమి । భరతునిక

ష్ణనూ । పరమ ప్రియుడునాకు । తనతల్లి కన్నను । ననుభక్తితోగొ ల్చు । రాజ్యాధికారంబు । రామునికి యేతగును । భరతుపట్న ముగట్టు । భావ్యంబుగానునుమి । అనికయికబోధింప । అదాపేబల్కెను । నీవింతయెరుగవె । కౌసల్యకెప్పుడు । దాసిగానుంనువె । నీవుదాసీనై తె । నీకునేదాసీనా । యింతకష్టమునీకు । యిపుడుసంభవమయ్యె । దానిమంత్రములన్ని । తనకునచ్చినకైక । గానితోననెయిట్లు । అన్యాయముగనేను । అధిపుతోనేమందు । అమాటకదిజెప్పె । అందుకుపాయంబు । వసుధేశ్వరుడుమున్ను । వరములురెండిచ్చె । అవియియిప్పుడుగోరు । అందులోనొకటిచే । అడవికంపుము రాము । మరియు నొకవరముచే । భరతుపట్న ముగట్టు । అనిదాసీబోధింప । అకైక మెచ్చుచు । యింతబుద్ధి నీకు । యేవేల్పులిచ్చిరీ ॥ నగలుకోకలుయిచ్చె । నాతిమంధరకపుడు ఆరాత్రికోపించి యవనిపైశయనించె । దశరథుండే తెంచి । తరుణికైకనుజూచి । నీకుకోపంబేల । నిజముదెల్పుమటన్న । మునురెండువరములు । ముదముతోనిచ్చితివి । అవరములిప్పుడు । అడుగసమయము వచ్చె । అందొక్కవరముచే । అడవికీరాముని పదునాలుగేడులు । వనమునకుచేవేగ । పంపివేయగవలెను । ఇంకొక్కవరముచే । భరతుపట్న ముగట్టు । ఈమాటవినిరాజు । యిలనుబిట్టుగబడియె । అట్టిరామునిసేవ । యెట్లుగావిడతూని । నీకేమిపగజేసె । నీరజాతాక్షుండు । అన్యాయముగనేను । అడవికెట్లుల ద్రోతు । క్రూరమృగములనోట । కొడుకునెట్టుల ద్రోతు । లోకులందరునన్ను । మూకలై తిట్టుదురు । పురవాసులందరు । పొక్కుచుతిట్టుదురు । అరువదివేలేండ్లు । ఆత్మజులనుగోరి । ముద్దుగుల్కెడువాని । ముప్పునసేగంటి । కన్నకనుపై యుంట । కౌసల్యయేమౌను । మునివేషమునమున్న । తనయునేగతిజూతు । అనిదుఃఖపడుచున్న । అధిపుతోనవైకైక । ఆదిత్యకులజులు । అనృతంబులాడుదురె । అనృతమాడవటంచు । అందరందురునిన్ను । కౌసల్యపై ప్రేమ । కనుపరచితివియిప్డు । భరతునితోగూడ । ప్రాణములవిడిచెదము । అనికయికబల్కెనా । ఆరాజుచింతించె । దశరథునాజ్ఞను । దాశరథుడం

తటను । కడసారంపుతల్లి । కాషాయములుయివ్వ । భుజకీర్తులాది గా । ముర్వ్వరునుదీసిరీ । నారచీరలుగట్టె । నయమొప్పసంతటను । జట లనుధరియించి । తిరునామములుదిద్ది । తులశిపూసలుదాల్చి । అంబు లపాదులను । హస్తంబులనుదాల్చి । పరగమునివేషముల । జానకీదేవి తో । సంతోషచిత్తులయి తల్లిదండ్రులకపుడు । తగమొక్కిముగ్గురూ వక్రేరథంబెక్కి । చక్కగాసుమంతుడు రథముదోలంగాను । రయము నను వెడలీరి । పురజనములందరూ । వరుసతోనప్పుడూ । క్రూరురాలగు కైక కోరినకోరికలు । పట్టాభిషేకంబు । భరతునకుజేయుమని । పాపా త్మురాలంత । పదునాలుగేడులు । అరణ్యవాసముకు । ఆరామునంపుమ ని । కోరినదుదశరథుడు కూడదనిజెప్పక । కామాంధుడయితాను కా దనిచెప్పడుగ । పాపాత్మురాలిదీ । పదునాలుగేడులూ । భద్రునడవికిబం పె పట్టాభిషేకముకు । విఘ్నంబుజేసెను । విధిక్రూరుడయ్యేనూ । అ నికైకదూరుచూ । అందరూమండలై । రామునీగనకున్న బ్రతుకు దుమెతఃణమైన । ఈతండులేకున్న । యీఅయోధ్యేటికీ । యిళ్ళేలతను వేల । యింకజీవనమేల । అందరముయిప్పుడే । అరణ్యవానముకు । రా మచంద్రునితోడ । రయమునసుపోవుదము । అనిపల్కిపౌరులు । అం దరూగూడుకుని । గట్టిగాయేడ్చుచూకదలివచ్చిరివారు । రామచంద్రు నివెనుక । రథముతోనేగిరీ । యీలాగుపురజనులు । కోలాహలముసే యు ।, శ్రీరాముడదిజూచి । చింతించెనప్పుడూ । వీరంతరిప్పుడు వెంటబ డివచ్చిరీ । వీరినిబోధించి । వారింపరాదనుచు పురజనంబులబిల్చి । ఆదరంబునబల్కె । యీరాత్రియిచ్చటను యిరవుగానిద్రించి । తె ల్లవారినవెనుక । తేరుదోలింతాము । గావుననుమ్మనమింక కలశినిద్రిం తము । అనిరామచంద్రుండు । ఆదరంబునబల్క । ఆమాటలకువారు । అనందమొందుచూ । గాఢంబుగావారు కనుమూసినిద్రింవ । ఆరామ లక్ష్మణులు అర్ధరాత్రినిలేచి । రథముతోలించిరి । రాజమార్గముతప్పి పౌరులెరుగకయుండ । మారుమార్గముబట్టి । గంగాతటముజేరి । ఘన సూతుతోననిరి । యికరథముదోలుకుని । యింటికినిపొమ్మనిరి । అ

చటమునివేషములు । అమరంగదాల్చిరి। తిరుమణినామములు। తీరుగాది
ద్దిరి । గుహుడురాములజూచి కుతుకంబుతో మ్రొక్కి । నావపైనిడుకుని
భావించిపూజించె । కడుభక్తిజూపుచును । గంగనుదాటించె । అంత
టభరద్వాజు । ఆశ్రమముజేరిరి । ఆభరద్వాజముని ఆరాజమానల
కు । ఆదరంబొప్పగా । అతిథిపూజలుజేసె । చిత్రకూటమువిూరుచేరి
యుండుడటంచు । మార్గంబుజూపింప । మహితశిష్యులబంపె । చి
త్రకూటముజేరి । చిత్రశాలనృజించి । సీతాసమేతులై । ప్రీతితో
నుండిరి । అచ్చటనుసూతుండు । అయోధ్యకరుదెంచి । దశరథునకు
దెల్ప । దరిలేనిశోకమున స్వర్గపురమునుజెంద । సర్వంబుదుఃఖించె ।
అప్పుడు వశిష్ఠుండు అతనిమంత్రులతోడ । భరతుణ్ని బిల్పించి । పైతృ
కముజేయించె । భరతుడప్పుడుతానుపట్టాభిషేకంబు । అంగీకరించక
అతిదుఃఖమునబలికె । రామచంద్రుడులేని రాజ్యంబునాకేల । అనివిర
క్తినిబొంది అయోధ్యనుండకను । నారచీరలుజడలు । నయముగాధ
రియించి, చిత్రకూటాద్రికి । చింతతోనేతెంచి అన్నకూనతిభక్తి । ఖి
న్నుడై వలగొని । సాష్టాంగముగమ్రొక్కి । జనకజాతునుమ్రొక్కి ।
తమ్ముని లక్ష్మణుని తాకౌగలించుకుని । వారితోనప్పుడు వారకనిట్లనె
ను । రామచంద్రమహాత్మ రాజీవదళనేత్ర । మనతండ్రిదశరథుడు
మరణంబునొందెనుమి । అనిజెప్పిభరతుండు అతిదీనుడయియుండ । ఆ
మాటలనువినియు రాముడులక్ష్మణుడు । రమణసీతాదేవి అమలులా
ముగ్గురూ । అతిదుఃఖమునుబొంది గంగానదికేగి । స్నానముల్గావించి ।
కృత్యముల్దీర్చిరి । తమ్ముడానీవేగి। తప్పకరాజ్యంబు। పాలింపుమనతడు ।
పరమభక్తుండగుచు । అన్నరాఘవులకు । అతిభక్తితోమ్రొక్కి । పా
దుకలిమ్మని । వడితోనబుచ్చుకొని పైధూళిబడకుండ । పీతాంబరంగ
ప్పె కనకపేటికయందు । కాకుత్థపదముంచె శిరమందుపెట్టుంచి, శీ
ఘ్రుంబుగావచ్చె అయోధ్యకేగక । ఋషివేషధారియై నందిగ్రామ
ములోన । పొందుగావసియించి రాముపాదుకలనే । రాజుగానొనరించి
సింహాసనమునందు । చెలువముగనడియుంచి రాజ్యంబుసేయుచును ।

రాముపాదుకలకు । భృత్యుడై భరతుండు సత్యరతుండగుచు । యెప్ప
టికృత్యముల్ తప్పకనప్పుడే । రాముపాదుకలకు ప్రేమమీరంగనంత ।
చేతులుజోడించి, జెప్పుచునుండెనూ । శ్రీరామలక్ష్మణులు సీతాసమేతు
లై । జనస్థానమునందు చక్కగానుండగా । విరాధుడనియేటి వికృతా
రాక్షసుడు । చేరువకునే తెంచి । సీతనుమ్రింగబోవ, రాముడారాక్షసుని
రయమునసుకడ తేర్చె । అంతనారాక్షసుడు । ఆరూపమునువిడచి దివ్య
రూపముదాల్చి । మార్గంబుజెప్పగా మహికినేగుదెంచి అత్రిమునీశ్వ
రు ఆశ్రమముకొచ్చిరీ । ఆమునియుపూజింప అలరిరిముగ్గురూ ! అన
సూయసీతకు అంగరాగములిచ్చె । అంతటమువ్వురూ । సంతోషచి
త్తులయి శరభంగమునిగాంచి । సరగునమ్రొక్కిరీ ఆశరభంగునిచె। ఆ
ద్రుతులయియేగి అగస్త్యమునినాథు । ఆశ్రమంబునకేగి అతిభక్తితో
మ్రొక్కె । ఆమునిచేతను । పూజింపబడివారు । పొలుపుమీరగవచ్చి
సుతీక్ష్ణమునియొక్క । సుకుచిరాశ్రమమునకు । చయ్యనవేంచేసి । సర
గుననామునికిమ్రొక్కి । యామునిచేత పూజితులయిపోయి । జనస్థాన
మునుజేరి । ఘనమోదమునమీరి । పర్ణశాలొక్కటి । బాగుగాచేసుకో
ని । అందులోముగ్గురూ అతిమోదమునునుండి । వేడుకమీరగా । విహా
రింపుచుండగా । పరమమోదంబునా । పర్ణశాలావద్ద । సీతామహాదేవి
చెలగుచునప్పుడూ మామిడిమొక్కలను । ప్రేమబెంచుచునుండె । అం
తటశూర్పణఖ । అక్కడికివచ్చెను ! రామసౌందర్యంబు । రక్కసియు
జూచెను । శ్రీరామచంద్రులనూ । చేరివరించుమనె । సీతనాకుండగా। చె
లువలింకేలనే । లక్ష్మణులకునీవు , రమణివిగిమ్మనెను । సౌమిత్రిదరిజే
రి । ప్రేమవరియించుమనె । నీచక్కదనమునకు । నేతగూవాడనే । రా
మచంద్రులకునే । రమణిదాసుడనేను । నాకుదాసివియైన । నీకేమిగౌర
వము । రాముడేతగునీకు । రామవరించుమీ । ఆరాముదరిజేరి । అబల
యాసీతేల । దానిమ్రింగెదనంచు । దరిజేరగాజూచి , జానకిఝుడియం
గ । సౌమిత్రిపరుగెత్తి రక్కసినీపట్టి । ముక్కుచెవులనుగోసె । గార్ధభ
స్వరముతో । ఖరదూషణులజేరి । ముందరనుబడియేడ్చె । మొత్తుకో

నుచునుజెప్పె । దశరథతనయులు । తరుణితోడనువచ్చి । పంచవటినీ జే
రి । పర్ణశాలనిగట్టి । భయములేకుండిరీ । వారిజూడనుబోవ । అడ
దియనకను । అడిదంబుచేబూని । వాగుయింతజేసిరినన్ను । యింకమీా
పణమేల । ఆమాటవిన్నంత । అదిరిపడిభ్రాతుర్లిల్లు । ఖరదూషణాదు
లు । కనులనిప్పులురాల్చి । మానవాధములకును , మదమింతయెక్కనే
పదముంచుమనీవనుచు । పదునాల్గువేలతో । భీకరధ్వనులతో । పిశితాశ
నులురాగ । రాముడంతటజూచి । రమణిగుహలోనుంచి । సౌమిత్రికా
వుంచి । సాధనంబులుబూని । నిలచినరక్కసుల్ । నెరపిరిబాణముల్
రాముడుపదునాల్గు । రక్షస్సహస్రముల్ । అరజాములోపలను । అం
దరనువధియించె । హతశేషరాక్షసుల్ । అడవులకుపారిరి । అంతటశూ
ర్పనఖ । అతివేగమునబోయి । రావణానుజునెదుట । రాక్షసులదరిపడ
నెత్తియునేలపై । మొత్తుకొనిపడ్డను । యింతయెవ్వరుజేసె । యిం
తివేగముదెల్పు । యనుచురావణుడడుగ ! అంతవివరముదెల్పె । రామ
లక్ష్మణులనుచు । రమణిసీతాదేవి దశరథతనయులు । తరుణితోడనువచ్చి
ఖరదూషణాదులను । ఖండించెనందొకడు । నాముక్కుచెవులను , నా
తియనకనొకండు । పట్టితెగకోసెను । బ్రతుకేలనాకింక । అనిదెల్పరా
వణుడు । హాహాయనుచుబల్కె । చెల్లెలానిన్నిట్లు । చేసినామనుజనీ
మనుజాధములకింత । మదమెక్కువాయనే నాబలంబునుజూపి । నీబన్న
మునుదీర్తు । వారిసంగతినాకు । వత్తి చెప్పుమనంగ । వారిసామర్థ్యంబు
వర్ణింపలేనయ్య । కాంతరూపముజెప్ప । ధాతకైనవశంబె । మూడు
లోకములందు । ముదితబోలగలేరు । అనిబల్కరావణుడు । అతిమో
హితుండయ్యె । మగువతెచ్చెదనంచు । మారీచుదరిజేరి । మనజనస్థాన
మున । మనుజాధములువచ్చి । మగువతోగూడుకొని । రామలక్ష్మణుల
నుచు । రమణతోనుండిరి నాయనుజశూర్పనఖ । నాతియనకనువారు
ముక్కుచెవులనుగోసి । మొరడుగాజేసిరీ । ఖరదూషణాదులను । ఖం
డించిరనివింటి । కడుపరాభవమయ్యె । వారివంచనజేసివనితనూగొని తె
త్తు । నీసహాయముగోరి । నీకడకువచ్చితిని । ఆమాటలకువాడు । అడ

లుచునుబల్కెను ॥ వారితోమనకెపుడు । వైరంబువద్దనుమి । కౌశికు
యజ్ఞంబు । కడగివిఘ్నముసేయ । ఒక్కశరంబునా । ఉదధిపడగొట్టె అ
ప్పటినుండియును । హడలిపోవుచునుంటి । తపసినై యుంటినే । దండం
బుబెట్టెదను । అనవినిరావణుడు । అతికోపమునబల్కె । నను వధించెద
నన్న నీచి తత్తమని మొత్తెక్కె । వీనిచేహతమయిన । విపులనరకముగల్గు । అ
రాముచేబడిన । హరిపదంబగునంచు । చిత్రసారంగమయి । సీతముంద
రనిలచి । చెలగితిరుగుచునుండ । సీతమోహముజెంది । పతిజూచియా
సీత । పట్టితెమ్మనికోరె । రాముడామృగముతో । ప్రేమబట్టగబోయె
అందినట్లుండుచును । అతిదూరమునకేగె । మాయలేడిదియనుచు । మా
రీచువధియించె । హాలక్ష్మణాయనుచు । అర్చనవినిసీత । భయమందిల
క్ష్మణుతో । అన్నజూడగబొమ్ము । అసురులచేకూలెనో । ఆర్తస్వరము
వింటి । భయమేమిలేదమ్మ । భద్రాద్రిరాములకు । చింతలునులేవమ్మ
శ్రీరామచంద్రులకు । అనరానిమాటాడ । అవనిజయాడంగ । వనదేవత
లనాకే । చుట్టుసత్యంబెట్టి । ఏడుగిరులేగేసి । విల్లుచేతనుబూని । విపినం
బులకునేగె । అంతటారావణుడు । భూసురవేషంబూని । వృషనిండవీభూ
తివ్రెప్పగాతాబూసి । రుద్రాక్షపేరులు । కాషాయధరియించి । మాని
వేషముదాల్చి । మానంబుతోవచ్చి । ముష్టిబెట్టమని । ముదితనూగా
నిపోయె । పోవుచుండగసీత । ఘోరునామొరబెట్టె । దశరథునికోడలను
దగురాముభార్యను । అనరానిమాటలు । అట్టిలక్ష్మణునంటి । ఆపాపఫ
లమునకు । అనుభవంబిపుడయ్యె । జనులారసురలార । జాలిపడిబ్రోవు
డీ ॥ అనుచుమొర్రలుబెట్ట । అదిజటాయువువిని । అడ్డుపడిహతుడయ్యె
ఆకాశమార్గమున ॥ ఆరథమేగుచో । ఋశ్యమూకాద్రిపై । యింతిక
పులనుజూచి । చిత్రభూషణములు । చీరచెంగునకట్టి । సుదతివిడువగప
డెను । సుగ్రీవుసన్నిధిని । అటుమీదరావణుడు । ఆలంకనూజేరి । అశో
కవనాక్రమించ । అవనిజానుంచెను శ్రీరామలక్ష్మణులు । శీఘ్రంబుయెదురు
కుని తమ్ముడాలక్ష్మణా । తరుణినొక్కతెవిడచి । తరలియిటురాదగునా అ
నుజుడన్నతోబల్కె । భూదేవికూతురు । బుద్ధిహీనతవాక్కు । పతిభక్తి

తిర్గిలిద్దరూ । పర్ణశాలకుజేరి । పద్మాక్షినెదుకంగ । సీతకనుపడకున్న
చింతతో వెదకుచు । చెట్టుపుట్టలుదిరిగి । సీతజూస్తిరెమీరు । అనిచెట్ల
నడుగుచును । అటజటాయువుగనిరి । వీడురాక్షసుడేను । వీనిగొట్టెదన
న్న । వినివాడుచింతించి । రామనీజనకునకు । ప్రియమిత్రుడనగుట । రా
వణుడునీసతిని । రథికుడైగొనిపోవ । అడ్డుపడియిట్లయితి । అనిపక్షిరాజ
పుడు । అసువులువదలంగ । అతనిముక్తునిజేసి । అచ్చటనుండగి । ఖలు
కబంధునిబట్టి । ఖండించితలద్రుంచి । శబరివనములకేగి ॥ సంపూజితుం
డయ్యు । జానకీవృత్తాంబు సర్వంబుదెలసుకుని । దశకంఠుడాసీత । తనలం
కలోబెట్టె । ముందుపంపాసరసి । ముదమారగనిపించు । అచటసుగ్రీ
వుండు । అన్నతోకలహించి । అద్రిపైనుండెను । అతనుమీకార్యం
బు । అంతయుసమకూర్చు । అనిచెప్పియాశబరి । తనదేహమునువిడచి
రామునికరుణచే । బ్రహ్మపదమునుబొందె । ఆమీదరాఘవులు ఆపం
పదరిజేరి । దానిశృంగారంబు । ధరివసంబులుజూచి । ఇట్టిశృంగారం
బు । యెన్నడైనెరుగుదుమె । యీసమయముననాకు । ఇంతిలేదాయెనే
యీపక్షికలరవము । యీమలయమారుతము । పంకజంబులమీద
భ్రమరగానంబులూ । కోకిలారావముల్ । కోమలినెడబాయ । మదు
గులోపుష్పముల్ । మదనబాణములయ్యె । సీతగానకయున్న । చిత్త
మెట్లుగనిలచు । నీలోత్పలంబులూ నెలతకన్నులబోలు । యీచక్రవా
కముల్ । యీపద్మముకురముల్ । ఇంతికుచములబోలి । యింపారుచుం
డెను । ఈహంసనడకలు । యింతినడకలుబోలె । చారుశైవాలంబు
సీతకురులనుబోలె । కూర్మరూపంబులూ । కోమలిపాదములె । మీను
లకిలకలు । మెలతచూపులబోలె । ఆవర్తమునుజూడ । అతివనాభిని
బోలె । పంకజంబులుజూడ । పణతివదనంబాయె । యీవనంబునుజూ
డ । యింతినేదోపించె । మల్లెమొగ్గలుజూడ । మగువపలువరుసాయె
చిలుకపలుకులువినిన । చెలువమాటగదోచె । కోకిలారావముల్ । కో
మలిగీతముల్ । దొండపండునుజూడ । తొయ్యలిమోవయ్యె । ఎడిచూ
చిననాకు । యింతిరూపంబయ్యె । అనుచుదుఃఖంపగా । సౌమిత్రిబో

ధించె । రామునూరడబల్కి । సీతోపచారముల్ । చేసెనూసామితిరి
యంతధైర్యమునొంది । ఆసరస్సునమునిగి । స్నానసంధ్యలుదీర్చి । జల
ముపానముజేసి । విల్లంబులనుబూని । ఋశ్యమూకముదరిని । వచ్చు
చుండగజూచి । వారెవ్వరోయనుచు । అపుడుసుగ్రీవుండు । అంజనే
యునిబిలచి । వటురూపమునుదాల్చి । వారిసన్నిధిజేరి । యింగితంబు
నువూాకు । ఈగడసూచింపు । వాలికింకరులయిన । వారిపోవుదమనెను
వాయుపుత్రుండపుడు । వటురూపమునుదాల్చి । వారిసన్నిధిజేరి ।
వందనంబులుజేసి । యెవరుమీారనియడుగ । ఇనవంశజులమనిరి । మీా
దేశమేదనిన । మాదయోధ్యాపురము । యిటకేలవచ్చితిరి । యింతివె
దకుటకనిన । తండ్రిపేరేమనిన । దశరదాధిపుడనిరి । అంతనిశ్చయమ
నుచు । ఆత్మలోపలనమ్మి । అపుడుసుగ్రీవుండు । కపిరాజుమాకుపతి ।
వాలితమ్ముండతడు । ఆలినిగోల్పోయి । అద్రిపైనివసించె । మీారిద్ద
రునుమైత్రి । మెలగినమేలగును । అనివేడుకొనివారి । వెనువెంటగొ
నివచ్చి । అర్ఘ్యపాద్యాదులను । అతిభక్తితోనిచ్చి । సుగ్రీవుడప్పు
డు । శుభమయ్యెమనకనుచు । రామతోతనబాధ । పేర్మిబుట్టగదె
ల్పె । అపుడురాముడుబల్కె । ఆవాలివధియించి । అతనిరాజ్యమునీ
కు । అధిపుగానినుజేతు । అనినసుగ్రీవుండు । ఆరాముతోబల్కె । వా
లివధింపగా । పరమేశునకుతరమె । అనినరాముండపుడు । అతనినమ్మిం
పగా । యేడుసాలములను । ఏకశరమునద్రుంచె । నమ్మిసుగ్రీవుండు
నరనాథుతోబల్కె । స్వామినీకార్యంబు । చక్కబెట్టెదననెను । అనివ
నిద్దరునపుడు । అగ్నిసాక్షికముగా । శపథంబుచేసుకుని । సీతవిడిచినన
గలుశ్రీరామునకుజూపె । అవిజూచిరాముండు । అక్కునజేర్చుకుని ।
ఆభరణములుమీారు । ఆసీతవిడచిరె । అనుచుముఖమునజేర్చి । అతి
దుఃఖమునబొందె । సుగ్రీవలక్ష్మణులు । శ్రీతులచేబోధింప । అపుడు
రాముడులేచి । విపులధయిర్యముబూని । వానరేశ్వరనీవు । వాలితో
పోరాడ । ఆసమయముననేను । ఆవాలిద్రుంచెదను । అనినపరుగునబో
యి । ఆవాలితోపోర । చెట్టుచాటునుంచి । చాపంబుసంధింప । అన్న

దమ్ములపోల్కి । మెంచతరముగాక । బాణమేయకనిల్వ । కనికరం
బూలేక । కపిరాజుతమ్మున్ని । కఠినబాణంబులా । కష్టఘాతలుజేయా।
గిరుసినసుమళ్ళియు । గిరిపైకిజేరంగ । రాముడంతటవెళ్ళ । వపినుతు
డుతాజూచి । మోసంబుజేసితివి । ఘ్రాసూర్యవంశజా । నీవల్లగాదని
యు । మున్నెజెప్పితెపోన । ఘ్రాయికపిశేఖరుడా । వృష్ణగావినవయ్యా
మీరూపములురెండు । ఏకరూపమునుండ । మెంచనలవిగాక । పొంచి
యూరాశంటి । యీపూలహారంబు । కంఠమునధరియించి । రేపయి
నయుద్ధంబు । ఓపికతోజేయుమీ । శ్రీదేవితోడుసుమి । శీఘ్రముగవ
ధియింతు । అపుమాటలువిని । అన్ననన్నగుహాకడకు । అనుజుండుతా
బోయి । ఆజికీరమ్మనిన । పశ్రియకోపంబున । ప్లవగపుంగవునపుడు ।
తూణీరములుబూని । దురితంబుగారాగ । తారయడ్డమువచ్చి । తన
నాధుచెయిబట్టి । నాథతఃపాశ్రిణేశ । నామనవివినవయ్యా । తాటకాం
తకుడయిన । దశరథానందనుడు । రాజఅనుమతిమీాద । రాక్షసులజం
పుటకు । భూమిపరిపాలనకు । భూరిపశ్రితాపుండు । కిష్కింధకూవచ్చి ।
కపిరాజుతోసంధి । కడునొప్పగాజేసె । సమరంబునకుబోను । క్షమయం
బుగాదనిన । కలకలమనినవ్వి । కపిరాజుసతిజూచి । వైరుండుబిలువంగ
యేగకనునిల్చుటా । వీరధర్మముగాదు । వాడిగలవీరుణ్ణి । వనితకో
భయమేమి । సభయబోయెదననీ । సమ్మతిదగజేసి । అనుజుతోపోరంగ ।
ఆరాఘవులుజూచి । చెట్టుచాటూనుంచి । శితశరంబునువేసి । వాలినిప
డగొట్ట । వాలిరామునిజూచి । వసుధేశునిందించె । అన్యాయముగన
న్ను । హతముగావించితివి । అనినవాలితోబల్కె । అనుజుపారగగొట్టి
అతనిసతిగూడితివి । పాపాత్ముడవుగాన । పట్టివధియించితిని । అనినరా
మునిజూచి । అతిభక్తివినుతించె । సుగ్రీవునకునపుడు । పట్నంబుగట్టిం
చి । పశ్రితినిల్పినయంత । వర్షకాలమురాగ । పర్వతగుహజేరి । ఆరా
ముడాత్మలో । యవనిజాతనుదలచి । చాలదుఃఖముజెంద । సౌమిత్రి
యోదార్చి। వర్షకాలముబోవ వచ్చిసుగ్రీవుండు । వసుధాత్మజనువెదు
క । వానరులనూపంపె । వారుభూలోకమును । వరుసగావెదు

కుచును । అడవులనదులను , వారంతటను వెదకి , వనితకను
పించకను , అప్పుడుమహేంద్రాద్రి , అంగదాదులు వెదకి । దక్షిణాబ్ధిని
జేరి । దాటలేకుండిరి , సందేహమునుబొంది । మనకునుగ్రీవుండు। మా
నమువధనిజెప్పె । అదియంతగడచెను । అదిదాటగాలేము ! సీతజూడక
మనము । కిష్కింధచేరితే । వార్ధిదాటియుమమ్ము । ఇందరనువధియిం
చు । యాజటాయువుమున్ను । యారాముభక్తుడై । దేహంబుచాలించి।
దివ్యపదమునుజెంజె , మనకువ్యర్థముగాను । మరణంబునిజమిపుడు ।
ప్రాయోపవేశనము । పరగంగజేసిరి । యాజటాయువుమాట । అద్రిగు
హాలోనుండి । సంపాతియనుపక్షి । చల్లచల్లగవచ్చి । వినివచ్చివారిగని ।
ఘనులుమీరెవ్వరో । యాజటాయువునాకు । అనుజుండువానికథ । యే
మొయనుచుంటిరి । యింపుగాజెప్పుమన , రావణుండనువాడు । రాము
భార్యనుగొంచు । పోవుచోనడ్డమై । పొలిసెనువానిచే । అపుడురాముం
డొచ్చి । అతనికిముక్తిచ్చె । యనినదుఃఖముజెంది । యాకపులతోబల్కె
యాసీతలంకలో । యశోకవనాక్రింద । యవనిజాయున్నది । య
దలకుమనిదెల్పి । యందరనుబ్రతికించె । అపుడు హనుమం
తుండు । ఆరాములకుమ్రొక్కి । విపులదేహముదాల్చి । వి
ష్ణుపదమునకెగసి । వేగబోవుచునుండ । వేల్పులుబంపగా । సు
రసయడ్డమువచ్చి । చూడబ్రమింగెదనన్న । సూక్ష్మరూపముదాల్చి
సురసగర్భముజొచ్చి । వెలికివెంటనెరాగ । విజయమగునీకనెను।
అతివేగమునబోయి । ఆలంకజేరెను । ఆరాత్రిలంకలో । అరయ
బోవుచునుండ ! లంకిణియడ్డమై । హుంకరంబుజూపింప , వకగుద్దు
చేదాని । వసుధపైబడగొట్టె । లంకాపురమువెదుక । లలనగనుపిం
పకను । సూక్ష్మరూపముదాల్చి । సుదతులందరువెదకి । రాక్ష
సాంగనలందు । రమణిగనుపడకుండె । పానశాలలుదిరిగి । పణతి
నందునవెదకి । అంతఃపురముజేరి । అచటపుష్పకమెక్కి । రావ
ణాశయ్యపై । రమణులందరలోను । అమితరూపముగల్గి । ఆరా
వణునివద్ద । ఆలింగితాంగియై । అతిసౌఖ్యనిదరిగొని । పవళించియు

న్నట్టి । పణతిమండోదరిని । గనిసీతయిదియనుచు । కరమువిచా
రించి । సీతామహాదేవి । శ్రీరామునకుపత్ని । యీసీమశయ్యపై
యీరీతినుండునె । నాకిట్టిభ్రాంతేల । నాతివెదకెదనింక । అనుచు
వనములువెదకి । అటయశోకవనంబు । అరసివెదకుచురాగ । శింశు
పాతరుమూల । సీతమధ్యనునునిచి । రాక్షసస్త్రీగణము । రమణి
చుట్టునునుండ । రామరామాయనుచు । రామునితలచుచును । క్రూర
మృగములమధ్య । కురరిలేడినిబోలి । అడలుచునుదుఃఖించె । అది
సీతయనిదలచి । ఆసమీపముజేరి । ఆతరువుపైనెక్కె । అప్పు
డారావణుడు । అతికాముకుండగుచు । యువనిజనునెప్పింప । అతి
వలతోవచ్చి । కరదీపములుమెరయ । కనుగొనిజానకిని । కాంత
నన్నేలుమీ । కామబాధంబకితి । కన్నెత్తిచూడుమీ । కాంతనీ
వాడనే । దేవాసురులునన్ను । తేరిజూడగలేరు । రాముండుమానవు
డు । రమణినన్ గెల్పునే । తండ్రియడవికిదోలియ । తపసిమైతిరుగునే
బీదవానికినీవు। ప్రియురాలవగుదువే। తివిరిజయింతురా । నారాజ్యమంత
యును । నాతినీవేలుమీ । నాకాంతలందరును । నీకుబానిసలగును ।
నావైభవంబంత । నీవైభవంబునుమి । ఆమాటలనువినక । ఆననము
వంచుకుని । ఉరమంటుజానువులు । ప్రిప్పగాజేస్చుకొని ॥ తృణముమ
ధ్యనుపెట్టి । తులువతనమింతేల । బలముగలవాడనని । పరకాంతదెత్తు
రే । చోరవృత్తిగనీవు । శునకంబురీతిగా । నాథుడెరుగకయుండ । న
న్నుగొనివచ్చితివి । పరకాంతలనుగోర । భస్మమైపోయెదవు । ఆ
రామలక్ష్మణులు । అతిపౌరుషులువారు । ఖరదూషణాదులను ।
ఖండించిరెరుగవె । పరశురామునిబట్టి । భంగంబుజేసిరీ । పుత్రపౌ
త్రాదులతో । పొలియించుదురునిన్ను । అనిసీతబలుకగా । అతికో
పమునమండి । దనుజకాంతలజూచి । దర్పంబుతోబల్కె । శీఘ్రం
బుగామీరు । సీతనొప్పింపుడీ । ఒప్పుకున్ననుమీరు । చప్పరించుడ
టంచు । కత్తిచేనరకబో । గడగడనువణకంగ । వానికాంతయొకతె ।
వానిచెయిబట్టుకొని । దేవదానవసతుల్ । వేవేలుయుండగా । మానవాం

గనయేల । మగువలింతులులేరె । దీనిపై బ్రిమంత । నీదేవిపయినుం
చు । దీనిసాటిగజూచి । దేవాంగనలపొందు । అనుచుమళ్ళింపగా ।
ఆరావణుడుజనెను । కాపున్న కామినుల్ । కడగిసీతనుజూచి । పంక్తి
కంఠునినీవు । వరియించకుండినను । భక్షింతుననెనొకతె । శిక్షింతుననె
నొకతె । నవ్వులుదునసెయొకతె । నరుకుదుననెయొకతె । అందరును
యీరీతి । ఆసీతబెదిరింప । త్రిజటయనుయొకయింతి । తీరుగా మే
ల్కాని । యీసీతదగ్గరకు । యికమీరుపోవద్దు । నాకుస్వప్నంబయ్యె ।
మీకుదెల్పెదవినుడు । శ్రీరామలక్ష్మణులు । చిరునవ్వునవ్వుచును । ఏ
నుగాపై నెక్కి । యీలంకలోజొచ్చి । సీతనెక్కించుకుని । శీఘ్రము
గజనినట్లు । రాక్షసేశ్వరుడపుడు । రాసభముపయినెక్కి । దక్షిణముఖ
ముగా । దరలినట్లుగగంటి । సీతతోమనమింక । స్నేహముగనుండవలె
అనిదెల్పభయమంది । అందరునునిద్రింప । అంతటజానకియు । అ
తిదుఃఖమునుబొంది । యిన్నిబాధలుపడుచు । ఇంకబ్రతుకగనేల
విడుతుప్రాణములనుచు । వేణికొమ్మనుజుట్ట । అంతటమారుతియు । ఆకు
లలోడాగి । ఆరావణుడువచ్చి । ఆడినమాటలను । వినియునూరక
యుండె । వేళగాదిదియనుచు । యిపుడుదెలుపకయున్న । యింతిప్రా
ణమువిడుచు । కపిరాజుమముబట్టి । ఖండించునీక్షణము । రాఘవుల
యత్నంబు । మోసమయిపోవునని । దశరథాతనయులు । తరుణితో
గూడుకుని । పంచవటినిజేరి । పర్ణశాలనుయుండి । ఖరదూషణా
దులను । ఖండించివైచిరి । శ్రీరామలక్ష్మణులు । సీతనుగోల్పోయి ।
ఆతన్విపెదకుచును । అడవులన్నియుదిరిగి । సుగ్రీవుసన్నిధిని । సుఖము
గానుండిరి । అనిసీతవినునట్లు । అందరునువినకుండ । పలికినవినిసీత ।
భయముతోమదిదలచె । పలువిధంబులనన్న । భ్రమియింపజేసెద
రు । అనుచునయినమునదలచి । అతిబాధబొందుచుబల్కె । యీయ
మృతవాక్యంబు । యెదురబడిచెప్పుమన । కడుసూక్ష్మరూపుడై । కాంతద
గ్గరిజేరి । రామువృత్తముదెల్ప । రాక్షసుండేమొయని । భయపడు
చుండగా । రామునిచరితంబు । రమణితోడనుజెప్పి । అంగుళీయక

మపుడు । ఆసీతకందిచ్చె । అదిజూచియాసీత । అక్కునను జేర్చుకొని రామనామముజూచి । రమణికన్నులనద్ది । ముద్దుపెట్టుకుదాని । ము దమారజూచుచును । శిరముపైనుంచుకొని । శ్రీరామ రామయని । రాముజూచినయట్లు । రమణిమోదించుచును । ఆరాముపృత్తంబు అంతదెలియగవినుచు । ఆంజనేయాసీవు । అతిభక్తుడవుమాకు । నా ప్రాణములనిచ్చి । నన్నురక్షించితివి । నీయుపకారంబు । నేమరువ లేనయ్య । శ్రీరాములిచ్చటకు । యేరీతిగావచ్చు । అనియడుగమా రుతియు । ఆసీతతోదెల్పె । రామలక్ష్మణులనే । నామీదనెత్తుకొని । అబ్ధిదాటించుకొని । అతివేగమునతెత్తు । అనిననీదేహంబు ॥ అల్ప మాత్రింబయ్యె । యెట్లుదెచ్చెదవన్న । యిపుడునాదేహంబు । చూ డుమనిపెంచగా । సుదతిచూడగజడసి । చాలువద్దనిచెప్ప । బాల రూపముధాల్చె । అపుడుజానకిబల్కె । ఆరాముతోచెప్పి । వాన రాసేనలతో । వానరాధిపుగూడి । సాగరంబునుగట్టి । వేగంబుగావ చ్చి । రావణాసురుబట్టి । రణమునను నిర్జించి । పుత్రపౌత్రాదిగా । మిత్రబాంధవులతో । భస్మంబుగావించి । వణతిననుగొనుమనుమి ఆమాటవినికపియు । ఆసీతతోబల్కె । నిన్నుజూచితినన్న । నన్ను నమ్మగనిపుడు । తగినగురుతిమ్మనిన । తనశిరోమణియిచ్చి । కాకాను రునిముచ్చు । కరుణించుకధదెల్పి । మాసద్వయముదాక । మహిజ యొడబడకున్న । చంపుమనెరావణుడు । ఆమాటరాముతో । అధి కంబుగాదేల్పు । యింతలోరాఘవులు । యిచ్చటకురాకున్న । సీ తప్రాణమువిడచు । శ్రీరామయనిదెల్పు । అనగవినిమారుతియు । అవనిజాతకుమ్రొక్కి । శెలవిమ్ముదేవియని । చేతులుముకుళించి । వలగొనియాసీత । వనచరుండునుగోరె । వనములోపలనున్న । ఫల మొకటిశెలవిమ్ము । అనియడుగజానకియు । అతికష్టమునమెప్పె । అసు రులచేనెపుడు । అపజయములేకుండ । ఆశీర్వాదించియును । అరు గుమనగావచ్చి । ఆయశోకవనంబు । ఫలములన్నియుదినుచు । ప ల్లవంబులువిరచి । పక్షులనుబెదరించి । పట్టికొమ్మలువిరచి । వృక్షం

బులన్నిటికి । పీతశాఖలుజేసి । ధరణిజాయున్నట్టి । ధరణిజాతము
విడచి । శింశుపావనమంత । చెలిపి వేయగజూచి । వనపాలులందరు
వాయుపుత్రునిజేరి । కొట్టబోయినవారి । కొట్టితోకనుజుట్టి । హ
తముజేయుచునుండ । హతశేషులరుదెంచి । పంక్తికంఠునితెలిపి ।
వడవడవణుకుచును । వాల్లిపదములమొక్కి । యింతభయమేలని।
యేముచెప్పెదవిక । కోతివక్కటివచ్చి । సీతతోమాట్లాడి । శింశు
పావనమంత । ఛేదించివేసెను । అడ్డమేగినమమ్ము । హతముగా
వించెను । హతశేషులము మేము । బ్రతికివచ్చితిమనిన । క్రోధతా
మ్రాక్షుడై । కోతింతకొవ్వనే । పంచసేనాగ్రణుల । పట్టుడని
పంపెను । వాయుసూనుండపుడు । వారితోపోరాడి । నఖదంతవా
లముల । నాల్గులక్షలదుంచె । హతశేషులేతెంచి । అతిభీతితోదె
ల్ప । జంబుమాలినిబంపె । వారుసేనలతోను । వచ్చుచుండగజూచి
యినుపదూలమువలెను । యింపుగానిలచె । ఆరాక్షసుడువచ్చి ।
అంపవానలుగురిసె । హనుమంతునప్పుడు । ఆయసస్తంభమున । అం
దరవధియింప । అక్షకుమారుండు । హనుమంతుగెల్తునని । అధికసేన
తోరాగ । తోరణస్తంభమున । తోకయూరించుచును , తోకదిరి
ప్పుచునుండి । అక్షకుమారుండు । అస్త్రజాలముబరప । స్తంభంబు
పైనుండి । సేనలోపలకురికి । కాళ్ళతోతన్నుచును । గోళ్ళతోజీరి ।
తోకతోనణచుచును । దుమ్ముధూళిగచేసె । అక్షరాక్షసుడపుడు।
హనుమంతునెదురుకొని । కోతిచేష్టలుచేసి । కొమ్మలునువిరచితివి ।
నినువధించెదనిపుడు । సిలుముపరుగెత్తకను । కూరిరబాణంబులివి ।
కొమ్మలుగావునుమి । అనిబల్క మారుతియు । అక్షుతోనిట్లనెను ।
కోతిగాడనినన్ను । కొద్దిగాజూడకుమి । నీదుబలమునుజూపి । నిలచి
పోరాడుమీ ॥ అనినరావణసుతుడు । అధికంబుగానార్చి । ఘోరా
స్త్రములుబూని । కపిపైనిగురియింప । హస్తంబులనుబట్టి । అవిఫెళ్లు
ననువిరచి । ఆకాశమునకెగసి । అక్షశిరమునకురికి । మస్తకంబునుదు
నిమి । మరితోరణంబెక్కె । అక్షకొమరునిచవను । ఆరావణుడువిని ।

యిదియొక్క ఘాతమని । ఇంద్రజిత్తునుజూచి । పరుగుననునీ వేగి । ప
ట్టితెమ్మనిబంప । ఆ మేఘనాథుండు । అరదంబుపై నెక్కి । సింహనా
దంబుతో । చేరవచ్చుటజూచి । వాలంబుద్రిప్పుచును । వతిఁంపు
చుండంగ । ఆమేఘనాథుండు । అయిదుబాణములచే । శిరముననా
టింప । శీఘ్రింబుగానురికి । ఉక్కుద్వాలముబూని । దిక్కుల
దరగనార్చి । అశ్వసూతులతోను । అరదంబుగూల్చె । ఆయింద్రజి
త్తునూ । అన్యరధమూనెక్కి । బ్రహ్మాస్త్రమునుబోసి । బంధించెమా
రుతిని । హనుమంతుడప్పుడు । యాలోచనముచేసి । పడియుండి
యప్పుడు । పంక్తినదనునిజూచి । సంభాషణముసేయ । సమయంబు
దొరికెనని । సంతోషమునసుండి । వక్కపని కై బోయి । పెక్కుప
నులుసేయ । బుద్ధిమంతుడటంచు ॥ బుధులు చెప్పిరిగాన । వేడుకతో
నేను । వింతపనులను చేసి । నా ప్రజ్ఞచూపించి । నాపేరుదెల్పెదను ।
బ్రహ్మాస్త్రబంధుడయి । పడియున్నపట్టుకొని । మేరుశిఖరముమాట్కి
మెలగుమారుతిదెచ్చి । పలురాక్షసులుకూడి । పడపడతన్నుచును ।
మాయశోకవనంబు । మట్టుమాయ చేసితివి । యిప్పుడునినుజంపితే ।
మెవరుకాతురునిన్ను । అక్షయకుమారునీ । అంతమొందించితివి । ని
న్నుజంపిననిపుడు । నిష్పాపమనితిట్టి । మరిమరితిట్టుచు । మగ్గములు
పొడుచుచు । పౌరులందరువచ్చి । పరిపరికొట్టుచు । బ్రహ్మాస్త్రమ
ప్పుడు । బ్రహ్మవరమునుదలచి । పట్టువదలినగాని । కార్యార్థ
మయియుణగె । యామేఘనాథుండు । అంజనేయునిదెచ్చి । తండ్రి
ముందరనుంచి । తగునట్లుసేయుమన । పంక్తికంఠుండపుడు । పటు
పరిహాస్యునిజూచి । కోతియెందుకువచ్చె । కోరియెవ్వరుబంపె । వన
ములన్నియుజెరిపె । వధియించెనేయక్షు । అడుగుమనిచెప్పగా ।
అడిగెపరిహాస్తుండు । శ్రీరాములాబంట । సీతవెదుకగేవస్తి । చూచితి
నియూరమణి । చోద్యంబువినుమింక । శ్రీరామలక్ష్మణులు । సీతవెద
కుచువచ్చి । వాలినొకబాణమున । వధియించిరాజ్యంబు । సుగ్రీ
వునకునిచ్చి । సుదతి వెదుకగనన్ను । పంపించగావస్తి । పణతిసీతను

జూచి । నినుజూడగాదలచి । నీవనముఛేదింప । రాక్షసార్భకులెంత
రణముసల్పగనాతో । నీవయిననాకెంత । నేనెవధియించుదును
రామాజ్ఞ లేకుండె । రక్షించితినినిన్ను । అనవినిరావణుడు । అతిక్రో
ధమునబల్కె । తుచ్ఛవానరనీకు । త్రుళ్ళుపాటేమింత । వీనిచం
పుడనంగ । వినివిభీషణుడనియె । దూతలేమన్నను । దునుమాడ ।
రాదండ్రు । అనివిభీషణుడన్న । యాత్మలోతలపోసి । వానరజాతము
కు । వాలాభిమానంబె । కావునవాలమున । చమురుగుడ్డలుజుట్టి । జ్వా
లతోవెలిగించి । పౌరులునుజూడంగ । పట్టణవీధులను, పట్టిత్రిప్ప
డనంగ । పలురాక్షసులుబట్టి । తోకగుడ్డలుచుట్ట । తోకబెంచుచు
నుండె । పట్టణంబుననున్న । వలువలన్నియుదెచ్చి । సీతచీరయుగా
క చేలంబులన్నియును । గొనివచ్చిచుట్టగను, తనతోకముడుచుకొనె ।
చప్పట్లుగొట్టుచును । సకలవీధులద్రిప్పి । ప్రాసాదములనెక్కి । పౌ
రకాంతలుజూచి । వింతవానరుడంచు । వెకవెకనవ్వెరి । హనుమంతు
డప్పుడు । అన్నియునుజూచుచును । పశ్చిమద్వారమున । బంధంబుల
నుద్రెంచి । పర్వతాకారుడయి । వరగోపురంబెక్కి । తననుకాసుకువ
చ్చు । దనుజులందరద్రుంచి । ప్రాసాదములదిరిగి ; పగులంగదన్నుచు
ను । లంకాపురంబంత । శంకలేకనుగాల్చె । అప్పుడందరుజూచి । ఆ
రావణునితిట్టి । యేలయీదుష్టుండు । లలననెందుకుదెచ్చె । కోరకం
చుదెచ్చుకుని । పురమంతకడతేర్చె । బలగర్వితుండగుచు । పరకాంత
దెత్తురే । ఆఫలంబిప్పుడె । అనుభవంబయ్యెను । అనుచుగోలలుపెట్టి ।
అగ్నిపడిమండిరి । ప్రాసాదములనుంచి । ప్లవగుండుపడుచుండ । ఆసీతవిని
చాల । అడలియగ్నికిమ్రొక్కె । హనుమంతునకునపుడు ॥ అంటకుండగ
జేసి । పురదాహమునుజేసి । భూమిపుత్రికిమ్రొక్కె । రమణినాతోర
మ్ము । రాముతోగూర్చెదను । అనిజానకిపల్కె । అదిమంచిపనిగా
దు । శ్రీరామచంద్రుండు । శీఘ్రంబుకపులతో । వారధినిబంధించి ।
వచ్చిరావణుద్రుంచి । వనితననుగొనకున్న । అపకీర్తియగుననుము ।
సౌమిత్రినేనన్న । సకలదుర్భాషలకు । అనుభవించితిఫలము । అదిమ

దిగుంచకను । చెప్పిచరమాన్పుమను । అన్నమారుతిమ్రొక్కి । అమ్మ
జడియకుమింక । అనినువేలాద్రిపై । అడుగులూతగద్రొక్కి । ఆకాశ
మునకెగసి । అబ్ధిదాటియురాగ । అంగదాదులుచూచి । ముఖశోభగ
నిపెట్టి । మురసితోకలుద్రిప్పి । గంతులువేయుచును । గగనంబునకునె
గసి । మనవాయుతనయుండు । మహితనయగనివచ్చె । అనుచుసంభా
షింప । అంజనేయుండపుడు । అవనికియేతెంచి । అంగదాదులతో
ను । అచటజరిగినదంత । చెప్పినవినివారు । చెలగుచునేతెంచి ।
సుగ్రీవునవనమంత । సొరగొనిఫలములను । భక్షించుచుండగా ।
పరిపాలకులువచ్చి । వారింపనంగదుడు । వాయుసూనుడుగూడి । దధిము
ఖాదులబట్టి । దండింపవారేగి । రామసుగ్రీవులకు । రమణొప్పగా
మ్రొక్కి । యెన్నడుమధువనము । యీరీతిచెడలేదు । అంగదమారు
తుల్లు । అందరకుశెలపిచ్చి । అడ్డమేగినమమ్ము । అవనిపైబడద్రోసి ।
ముక్కునేలనురాచి । మోదిత్రొక్కిరిమమ్ము । అనినసుగ్రీవుండు । ఆ
నందమునుబొంది । వారుసీతనుజూచి వచ్చిరిగావునను । మనమేమనగ
రాదు । మనకుకార్యంబయ్యె । కానున్నయీవనము । కడగిదరిజేరునురె
చూచిరిసీతనని । శుభవర్తమానంబు । రామలక్ష్మణులతో । రమణొ
ప్పగాజెప్పి । హనుమంతుడింకలో । మనసీతజూచునని । దధిముఖనీవే
గి । దనరసన్మానించి । వేగదీసుకరమ్ము । అనినదధిముఖుడేగె । రామల
క్ష్మణులపుడు । ప్రేమమోదించిరి । దధిముఖుడటకేగి । దండంబుబెట్టు
చును । వెంటబెట్టుకువారి । వేగదీసుకువచ్చె । ఆంజనేయుండంత । ధర
ణీవిభులకుమ్రొక్కి । జూచితిసీతనని । శుభముముందుగజెప్పి । అచటి
వృత్తాంతంబు । అంతయునుదెల్పంగ । సీతయెట్లుండెనని । శ్రీరాములడు
గంగ । అపుడుమారుతిదెల్పె । అవనిజయునికంత । యేకవస్త్రయి
యుండె । ఏకజటయైయుండె । రాక్షసస్త్రీమధ్య । రామరామాయను
చు । వృకములమధ్యమున । మృగరీతిగానుండె । అశోకవనమందు ।
అలరుశింశుపతరువు । దానిమొదటుంచిరి । తనువంతశుష్కించె । మ
లినవస్త్రముగట్టె । అచటజరిగినదంత । ఆరామునకుజెప్పి । సీతయిచ్చిన

మణి । శ్రీరామునకునిచ్చె । ముద్రికనుఅందుకుని । ముదమునను రా
ముండు । అక్కునను జేర్చుకుని । అతిదీనుడయి పల్కె । యెన్ని రోజుల
కు నే । నిన్ను గనుగొంటిని । అనుచునా రాముండు । దనరంగ ముద్రికను ।
కన్నులనద్దుకొని । ఘనమోదమున్ను బొందె । హనుమంతుడప్పుడు । అతి
భక్తితోడను । జానకీపలుకులు । సౌమిత్రితో దెల్పె । రామలక్ష్మణులప్పు
డు । రమణిసీతనుదలచి । పల్లువిచారముబొంది । పవనాత్మజునిజూచి ।
నీయుపకారంబు । నేమరువలేనుసుమి । యింతకుతగినట్లు । యిలలోన
లేదుసుమి । యిదియ సర్వమునికు । యిచ్చెదననిపల్కె । అంజనానూను
నప్పుడు । ఆలింగనముజేసె । ఆపయినిరాముండు । ఆకపిరాజుతో । అ
తిశోకమునబల్కె । యెప్పుడుసీతనుజూతు । యెట్లుగా జూతునో । ఇం
తసాగరమూను । యెట్లుదాటగగలను । ఆనిననుగ్రీవుండు । యిట్లనియె
రాములతో , కపులచే వారధియు । గడియలోగట్టింతు। దశకంఠు గెల్చె
దము , మదినిసందేహంబు । మానుమీశ్రీరామా । అంతటను రాముం
డు । ఆనందభరితుడయి , రవిపుత్రిమనమింక । రయముగాకపులతో
లంకాపురముపైని । శంకేమియును లేక । దండువెడలుదమనుచు । రా
ముండుకపులతో । పయనంబులాయెను । రావణాసురుడపుడు । రాము
వృత్తాంతంబు । యెరిగిచారులు చెప్ప । యెంతయును భయమంది । మన
మునను దిగులంది । మంత్రులనుగనుగొని । మరియునిట్లనిబల్కె । మం
త్రిలారావినుడి । మనలంకపయికిపుడు , కపులనుగూడుకొని , ఘనుడు
రాముడు తాను । వారధిదరికిపుడు । వచ్చుచున్నాడటా । ఒక్క హను
మంతుడే । ఉక్కసమనలంక । జొచ్చివనమూయంత । చూర్ణంబుగావిం
చె । రాక్షసులనెందరిను । రయమునాగడ తేర్చె । లంకిణినిమడియించి
లంకాపురముగాల్చె । మనకునుజిక్కకా । మళ్ళిపోయెను వాడు । అటు
వంటికోతులను । యర్బుదంబులతోడ । వారాసివడిదాటి । వడివచ్చు
చున్నాడు । ఏరీతిగా నేను । ఆరాముగెలుతునో । ఆలోచనలుజేసి ।
అతివేగ దెల్పుడన । ఆమంత్రిలిట్లనిరి । అసురేశవినవయ్య । తగసము

ద్రంబును । దాటకముంపుగా । సన్నద్ధులయిమనము । చయ్యనవారల
ను । చంపివేయుటమేలు । అవలీలగామూడు ! భువనముగెలచితివి బల
వతులనిర్జించి । దిట్టవయియుంటివి । ఇంద్రజిత్తుండగా । యింతగారఘు
డుపేల । నరవానరులమేము । నమ్ముముగూల్తుము । శెలవిమ్మనుచును
న్న । సర్వధర్మజ్ఞుండు । సరవివిభీషణుడు । సరసముగనన్నతో । అన్న
రావణవినుము । ఆరామచంద్రుండు । మనుజమాత్రుండనుచు । మన
ముననెంచకుమి । పన్నగశయనుండు । నిన్నుజంపుటకునై । నరరూప
మునుదాల్చె । ధరణిజశ్రీదేవి । అన్యాయమనకను । ఆపతివ్రితసీత ।
లోకమాతనుదెచ్చి । లోకేశునకుచాల । అపరాధివైతివి । అంతము
నొందక । యాలోకమాతను । యారామునకునిచ్చి । శరణునొందితివే
ని । నరవరుడునినుగాచు । చెడిపోకునామాట । సత్యంబునమ్ముమీ ।
సందేహమేటికి । అనితమ్మునునుబల్క । ఆరావణుండంత । ఆమాటల
ప్పుడు । అంకుశములయితాక । భగ్గునమండిపడి । దిగ్గుదిగ్గునలేచి । దు
ర్బుద్ధిపాపిష్ఠ । ద్రోహంబనకనాకు । బుద్ధిజెప్పెదవురా । బోలదీమాటలి
క । నీతిదెల్పుమటంచు । నిన్నివ్వరడిగిరి । నీవునాసభలోన । నుండం
గదగవింక । కూ్రరాత్మబొమ్మనుచు । గోపంబుచేతను । చురచురజూ
చుచు । సరవివిభీషణుని । కడువడికాలితో । బెడిదంబుగాదన్నె । అం
తవిభిషణుడు । సభలోనతనకిట్లు । జరిగినయవమానంబు । సహియింప
గాలేక । సరగుననుజనుదెంచి । తల్లికైకసితోడ । ఆరావణుడుతనను ।
అతికూ్రరబుద్ధిమై । తన్నన్నమాటలు । తన్నుటయునుగూడ । క్రమ
ముగానువచించి ఘనపరాభవమును । సహియించలేనమ్మ । చాలునీ
తనిపొందు । అనిఖిన్నుడయియేడ్వ । ఆకైకసియుదను । అంతదుఃఖించు
చు । తండ్రివిభీషణా । తనయదుఃఖంపకుము । కూ్రరుడీరావణుడు ।
కుంభకర్ణుండును । పుత్రమిత్రులతోడ । రామచంద్రునిచేత । రణ
మునగూలుదురు । లోకేశ్వరుడుహరి । లోకద్రోహులవీరి । వధియిం
చుటకుదాను । దశరథరాముడై । ధారుణిపై జనియించె । ఆమహాత్ముని
హరిని । శరణొందుమనాతండ్రి । స్వామినిన్నునుగాచు । యీరావణుని

జంపి । యీలంకరాజ్యంబు । నీకుపట్టముగట్టు । కులదీపకుండవై । కు
లముద్ధరింపుమూ । పొమ్మనిదీవింప । సమ్మతిహర్షించి । జననికిమ్రొక్క
చును । నలుగురీమంత్రులతో । నయముగవిభీషణుడు । చయ్యననేతెం
చి । సర్వలోకేశ్వరా । సాధురక్షణరామ । దీనసంరక్షకా । దీనుడన
నుగావు । రావణుతమ్ముడను । రామవిభీషణు । సభలోననాయన్న ।
చాలపాపాత్ముడై । తన్నినిందించిన । తత్పరాభవమును । సహింపలేక
నే । స్వామినిన్నునుశరణు । వేడవచ్చితినయ్య ॥ నన్నురక్షింపుమన ।
రాముడుకరుణించి । అభయహస్తమునిచ్చి । రావణువధియించి । రాక్ష
సరాజ్యంబు । నీకిత్తుననిపల్కి । నెమ్మదాతనికపుడె । పట్టాభిషేకం
బు । పరగగావించెను । అంతనారావణుడు । మంతనంబుననుండి ।
ప్రకటమాయకుడయిన । శుకుడనుదూతను । బిలచియిట్లనిపల్కె ।
శుకరాక్షసానీవు । యికిబోయిరాముని । కపిసేనయెల్లను । గనుగొనివి
మ్మటను । వారిమర్మములెల్ల । ధీరుడయిగనిరమ్ము । అనిరావణుడుప
ల్క । జనిశుకుడంతటను । చిలుకరూముదాల్చి । నిలచియాకాశమున ।
గనుగొనుచుండగా । వానిమాయలనపుడు । కనివిభీషణుడంత । శుకు
డనిమదినెరిగి । రామునితోదెల్ప । రాముడుబంపింప । అంగదుండప్పు
డు । గగనంబునకునెగసి । కడిమిశుకునిబట్టి । రామునెదుటనుబెట్టి । ర
యమునమర్దింప । రామదీనశరణ్య । రక్షించుదూతను । అనిప్రార్థ
నముసేయ । ఆరాముడాశుకుని । కరుణించివిడిపింప । కడువడిశుకుడేగి
వడకుచుదీనుడయి । రావణాసురుతోడ । రాముమహిమచెప్పి । కపిసే
నకెక్కడా । కడలేదనుచుబల్కె । ఆమాటలకువాడు । అతిఖిన్నుడయి
యుండె । అంతటరాముండు । ఆసముద్రముచూచి । అంతటనువారిధి ।
అంతరిక్షముదాక । పొడవుగానున్నదీ । వెడలుపుగొప్పదీ । అవలకేగు
టయెట్లు । అనుచుజింతించుచూ । దర్భశయనముజేసి । ఆశయ్యపై
నుండి । అతినిష్ఠదనరారి । ఆసముద్రునిచూచి । ఓపుణ్యజలరాశి । ఓ
దయావారిధీ । మాసీతరావణుడు । మాయగాగొనిపోయె । ఆసీతకై నే
ను । ఆరావణాసురుని । లంకాపురముకేగి రావణాసురుజంపి । రమణి

నాసీతను । కొనివచ్చెదనుగాన । ఘనదయామతినాకు । మార్గంబువి స్తరుచు । మరిమరివేడగా । ఆసముద్రుడుదాను । మార్గమీయక యుండ । మరికొండపుడల్లి । కోపంబుననుబల్కె । క్రూరాత్మజడమ తీ । క్రూరాత్మధనువునను । కోలనసంధించి । కూల్తుచూడుమటంచు । కోల్దనుధనువు । అందుకొనితానపుడు । ఆరుద్రువలెనుండ । హడలిప ముద్రుండు । ఆకారమునుదాల్చి । జలమునదేలుచును । సత్వరంబుగ ననియె । జగదీశశ్రీరామ । జడుడమంనుడనేను । లోకంబులకునెల్ల । ప్రాకటంబుగనీవు । జననరిక్షణములు । ఘనలయములజేయు । త్రిమూ ర్తిరూపుడవు । తివిరిబ్రహ్మాదులును । నీమహిమదెలియగా । నేరక యుండగా । దెలియగానేనెంత । కరుణాపయోనిధి । కరుణించుమపరా ధి । ననుదాటిజనుటకు । నయమార్గమెరిగింతు । వినుముదేవనలుండు । విశ్వకర్మసుతుండు । వానరిపేరుండు । బాల్యమునందునా । సాలగ్రావం బులను । జలధిలోయనుదినము । బారవైచగతంద్రి । పరితాపచిత్తుడ యి । యిట్లనినుడివెను । యీనలుడెపుడయిన । పాషాణములనీట । బడవైచెనేనియు । మునుగకసవియెల్ల । మొనసితేలగవలెను । అనుచు వరమొసంగె । యీనలుడిప్పుడూ । నీసేననున్నాడు । నీవుకపులనుబం పి । కొండలదెప్పించి । నలవానరునిచేత । నాలోనవేయింపు । యీగిరు ల్దేలును । అట్లుసేతువుగట్టి । ఆలంకకేగుము । అనిసముద్రుడుపల్కె । అం తర్ధానమునొందె । అంతనారాఘవుడు । యీవానరులచూచి । వాన రోత్తములార । పర్వతంబులుదెచ్చి । నలునకందివ్వుడూ । నలుడుసేతు వుగట్టు । అనినవానరులెల్ల । యీరామునాజ్ఞచే । నగములువడితెచ్చి । నలునకందిచ్చిరీ । యీపర్వతములను । అందుకొనినలుడపుడు । పది యామడలవెడల్పు । బాగుగాకనుపింప । యోజనంబులునూ రు । యుదధిలంకకువచ్చి । పొడవుగాసేతువును । పొందుగా తనుకట్టె । ఆరాముడదిచూచి । హర్షమునొందుచూ । ఆనలునేర్పునకు యాశ్చర్యమునుబొంది । చాలమెచ్చుచునలుని । సన్నుతులునొనరించి । కౌగలించుకొనుచు । కపులనుగనుగొనుచు । కపిరాజసుగ్రీవ । కదలు

దములంకపై । అనిపలుకరవిసుతుడు । యావానరులబిలచి , అందరుజ
నుడింక । యాలంకపయికనియె , అపుడుసుగ్రీవాజ్ఞ । ఆకపులు వెడలి
రి । అపుడుశ్రీరాముండు । యాంజనేయునిపైన । సుఖముగాగూర్చుండి
సుముఖుడై వడినేగె । అంగదునిమూపుపై । యాలక్ష్మణుండెక్కి । వాన
రులతోగూడి । వడినిట్లువెడలిరి । వానరులంశోడను । వారధివనరాశి
బంధించి । రామచంద్రునిరాక । రావణాసురుడెరిగి , తనమంత్రులను
జూచి । తగనిట్లుబలికెను , మంత్రులారాయిపుడు , మనలంకలోనికి ।
వారాశిబంధించి । వానరసేనతో । రణముచేయుటకిపుడు । రాముడేతెం
చెను । కనుకనాలోచించి । కార్యంబుదెల్పుడన । ఆమంత్రులిట్లనిరి ।
చారులనుబంపించి । సర్వకపులయొక్క । బలసాహసంబులు । వారినా
మంబులు । సైన్యవిస్తారంబు । సర్వముదెలియవలె । అనిమంత్రులనగ
నూ , యారావణుండపుడు । శుకసారణులబంపె । శుకములనురక్కసు
లు , గగనంబునంముండి । కపిసేనరచుమండె । వారివృత్తాంతంబు । వడి
విభీషణుడెరిగి , కపులకుజెప్పగా , కపులిద్దరపుడేగి , ఇద్దరబట్టుకొని ।
మర్దించిరప్పుడు । ఆశుకసారణులు । యారామునుగొని । దేవయీ
వానరులు , దీవ్రకోపంబున । చంపుచుండిరిమమ్ము । శరణుమాతలమ
య్య । కరుణించివిడిపించు । కాపాడుదూతలము । అనియిట్లుదీనులయి
ఆశుకసారణులు । బార్థించపరాముడూ । వారినికరుణించి । విడిపింప
వారేగి , విభునిరావణుజూచి । మ్రొక్కియిట్లనిరపుడు । తక్కకమేమేగి ।
కపిసేనలోకొంత । గనుగొంటిమోదేవ । కపిసేనకంతము , గనలేకపోతి
మి । మనవిభీషణుడపుడు । మమ్మునుగుర్తించి । వానరులకుజెప్ప ।
వారుమమ్మునుబట్టి । చంపబోవుచునుండ । సదయుడై రాముండు । క
రుణతోవిడిపింప । బ్రతికివచ్చితిమయ్య । అనిపల్కిరంతటను , ఆరావ
ణుండపుడు । శార్దూలుడాదియగు । చారులనుబంపించె । వారలుజ
నుదెంచి । వానరరూపులై । వానరసేనలో । వడివడితిరుగుచును । కపు
లనుగనుచుండ , గనివిభీషణుడెరిగి । వానరులకుజెప్ప । వానరుల్వడిబ
ట్టి । బాధింపుచుండగా । వారురామునిజూచి । కరుణింపుమనిమ్రొ ।

గట్టిగా జేయగా । కరుణించిరాముండు । కపులారదూతలను । కడకచం
పగరాను ।, గావునవీరలను । కరుణించివిడువుడనె । వారప్పుడారాము
పదములకుప్రణమిల్లి । లంకకువడిబోయి । రావణాసురుతోడ । రా
మునిసుగుణము । ప్రకటించిచెప్ప । విద్వజ్జిహ్వాడనియేటి । భీకరరాక్ష
సుడాకడు । మాయగారాముని । మరిధనుర్బాణంబు । శిరమునసీత
కు । సరగునజూపించ । యాజానకీదేవి । అతిదుఃఖమొందెను । మరిరా
వణునితాత । మాల్యవంతుడుబలికె । నామాటరావణా । ప్రేమతోదె
ల్పెదను । నారాయణుండేను । నరరూపధరుడగుచు । రాముడై జ
న్మించె । రావణాశ్రీదేవి । రమణజానకియయ్యె । సరగనిన్నువధియిం
ప । నరుడయ్యెనాహరి । పరమపావనిసీత । ధరణీశునకునిచ్చి । శరణు
నొందుముహరిని । జనవిభుడునినుగాచు । అనిచెప్పరావణుడు । యా
మాటవినడయ్యె । అంతవిభీషణుని । మంత్రులునలుగురూ । మాయా
వులై యపుడు । మరిలంకలోకేగి । రావణుమస్తముల్ । క్రమమెల్లవ
డినెరిగి । రామచంద్రునికడకు । రయమునజనుదెంచి । ప్రణతులయి
యిట్లనిరి । రామలోకేశ్వరా । రావణాసురుడిపుడు । రణముచేయుట
కునై । నిశ్చయముజేసుకొని । నిన్నుజంపియుమీద ॥ వానరులనుగూ
ల్చి । వనజాక్షిసీతను । వశముజేసుకొనెదనని । యశముమించెదననుచు ।
అనితనమంత్రులతో । యాలోచించుచుండెను । ఇక్కడిట్లుండగా ॥
అక్కడరావణుడు । మేడమీదికినెక్కి । మించికోపముతోడ । ఉగ్రు
డయికపిసేన । ఒదిగిజూచుచునుండె । అంతసుగ్రీవుండు । యారావణు
నిజూచి । కోపమునసుగ్రుడయి । పాపాత్మురావణుని । జంపెదనని
పోయి । తెంపుననిట్లనియె । పాపాత్మరావణా । పరమపావనిసీత ।
దొంగవై తెచ్చితివి । సంగరంబుననిన్ను । వధియించిపగదీర్తు । వా
రకననిపల్కె । అంతనారావణుడు । అతికోపమునబల్కె । అరులతో
గూడుకొని । అన్నజంపించితివి । చాలునీపౌరుషము । చంపెదనిన్నిపు
డె । అనగసుగ్రీవుండు । అతనికిరీటముల్ । వూడంగదన్నినను । వాడు
కోపముతోడ । పుడమికి । లంఘించి । వడిదాకెనిద్దరికి । ఘోరయుద్ధం

దశకంఠుడప్పుడూ । ధరణిమూర్ఛిల్లెనూ । అంతనారవిసుతుడు । అతి
వేగమునవచ్చి । రామచంద్రునితోడ । ప్రకటంబుగాజెప్పె । అపుడు
రామవిభుండు । అంగదునిగనుగొని । కడువేగమునబల్కె । కపివరనీవింక ।
రావణుకడకేగి । ప్రకటంబుగాదెల్పు । అనిబోధగావించి । అంగదునంపం
పించె । అంగదుండప్పుడు । ఆరామునకుమ్రొక్కి । లంకాపురికినేగి ।
రావణుగనుగొని । వినరోరిరావణా । నినుచెరబెట్టిన । కార్తవీర్యార్జునిని । గం
డ్రగొడ్డటిచేత । బట్టివధించిన । పరసురామునినాజి । బరిభవించినరాము । బం
టుబంటును నేను । వాలంబునను నిన్ను । బంధించినాలుగు । వార్ధులను
ముంచిన । బలశాలివాలికి । ఆత్మజుండను నేను । అంగదుడునాపేరు । పరమ
పతివ్రత । ధరణిజనాశీత । అపరాధిననిపల్కి । ఆరామునకునిచ్చి । శ
రణుబొందిననిన్ను । చంపకవిడుచునూ । లేకున్న నినుజంపి । ప్రాకటం
బుగలంక । మావిభీషనునకు । మానకభూవిభుడు । పట్టంబుగట్టునన ।
రావణుడుకోపించి । రాక్షసులనుజూచి । వీనిజంపుడటన్న । వేగమునర
క్కసులు । తనుబట్టగనురాగ । తానువారివధించి । మేడగూలగదన్ని ।
మించివేగమెవచ్చి । రామునకంతయును । క్రమముగానెరిగించె । ఆరా
మవిభుడప్పుడు । ఆవానరులకనియె । వానరోత్తములార । బలమునమీ
రింక । సన్నద్ధులైవేగ । జనిరాక్షసులనింక । వధియింపుడనిపల్కె ।
వానరులందరు । సన్నద్ధులైయపుడు । జనిలంకజుట్టిరి । అంతరాక్షసులును ।
అపుడతికోపమున । చతురంగబలముతో । సన్నద్ధులైవచ్చి । కపులనెదు
ర్కొనిరి । కడుఘోరరణమయ్యె । సంకులయుద్ధమున । పొంకమునవా
నరులు । విజయంబునొందిరి । వీరులారాక్షసులు । అపజయంబునబొంది ।
ఆలంకజొచ్చిరీ । పాయకనప్పుడు । మాయలుగల్పించి । తండ్రిడైయే
తెంచి । యింద్రజిత్తప్పుడు । పాయకమాయచే । వడిమేఘములచాల ।
పుట్టించిచాటునను । పొంచికనుపించక । యుద్ధముచేయుచు । యుగ్ర
హై రాఘవుల । నాగపాశములచే । నరపతులబంధించి । బాణవర్షముచేత ।
వానరులనొప్పించె । అంతనారదమౌని । ఆరామవిభుజూచి । అతివేగము
నవచ్చి । ఆరాముగనియె । రామచంద్రునకు । దయమునసీవి

పుడు । సీవాహనంబైన । పావనుగరుడుని । తలచుకొన్నవతండు । తావ
చ్చునిక్కడకు । అతడువచ్చిననిన్ను । ఆనాగపాశములు । విడిచిపోవున
టంచు। వెలయుగాబోధించి । ఆనారదుండపుడ । అంతర్ధానమునొందె।
ఘనుడురాముండపుడు । గరుడునిదలచెను । తలచినంతనతండు । తగన
క్కడకురాగ । పాములుభయమంది । పార్థివులనువిడచి । భయము
నపారెను । రణమునకప్పుడు । ధూమ్రాక్షుడాదిగా । దుష్టరాక్షసుల
తో । రావణాసురుడపుడు । రయమునవచ్చెను । రావణునుమొదలైన ।
రాక్షసులువానరుల । జంపుచునుండగా । వరవిహనుమంతుండు । ధూ
మ్రాక్షుమదియించి । దుష్టునకంపనునిని । జంపినగనుగొని। సక్రోధుడై
అపుడు । వడిమహాకాయుండు । వానరులపైబడినె । అదిచూచికోపము
న । అంగదుండదిరించి । అమహాకాయుని । హతముగావించెను । నీ
లుడప్పుడువచ్చి । గూల్చెప్రహస్తుని । హతశేషులపుడేగి । ఆరా
వణునితోడ । అంతయుజెప్పగా । ఆరావణాసురుడు । అతికోపియై
మండి । రణమునకురాబోవ । రమణిమండోదరి । యెన్నెన్నినీతులను ।
యెరిగిచెప్పినగాని । పెడచెవులబెట్టుకొని । వెడలిదశకంఠుండు । రణభూ
మికప్పుడె । రయమునచేతెంచి । వానరులనొప్పింప । అదిచూచిహను
మంతుడు । ఆరావణునితోడ । ఘోరయుద్ధముచేసి । మూర్ఛనొందిం
చెను । అంతనారావణుడు । అతివేగమునలేచి । కపిసేననంతయును ।
గారించుచుండగా । కనిలక్ష్మణుండపుడు । కడుకోపమునవచ్చి ।
నిలునిలురావణా । నిన్నుబోనిత్తునా । అనిలక్ష్మణుడుబల్కె । ఆ
రావణుండపుడు । తీవ్రకోపంబున । దివ్యబాణంబులు । లక్ష్మణస్వామి
పై । లక్షలుబరపెనూ । అంతనాలక్ష్మణుడు । ఆబాణములనెల్ల । మ
ధ్యనేఖండించి। మహనీయమూర్తియై। కఠినబాణములేసి । కాయంబునొ
ప్పింప । దివిరియారావణుడు । త్రీవ్రబాణములచే । మొనసినొప్పింపగా।
మూర్ఛిల్లెలక్ష్మణుడు । అదిచూచిరాముండు । అతివేగమునవచ్చి । దీ
పించుకోపమున । పాపిష్టిరావణా । పరసతులవచించి । పాపంబుదలవ
క । దెచ్చుటగాదిది । అచ్చపురణక్రీడ । నాకంటబడితివీ । నీకిప్పుడె

చ్చటికి । బోవచ్చురాయిపుడు ॥ పూనిబ్రహ్మాస్త్రములను । నిన్నుగాచుట
కునై । నీకడ్డమిచ్చినను । నాబాణములచేత । నాశనమునినుజేతు । పా
రిపోజూచినను । పారిపోనిత్తునే । కంపింపకనునిలువు । కడతేర్తునిన్నిపుడు ।
అతాముడిటులబల్క । ఆరావణాసురుడు । పటుశరములనేసి । పత్రం
బునాటించే । రామచంద్రుండపుడు । రయమునవారించి । సవ్యాపస
వ్యముగ । దివ్యబాణములేసి । సారధినిగుర్రముల । సమయింపవిరథుడై ।
అంతనారాముని । చెంతనుండగవెరచి । భయమునరావణుడు । వడిపారి
పోయెనూ । ఆరావణాసురుడు । అవరాభవమును । సహింపయింగాలేక ।
పరగునరాక్షసుల । గనుగొనియిట్లనియె । ఘనుడునాసోదరుడు । కుంభ
కర్ణుండతని । కొనకొనిలేపుడు । అనిరాక్షసవిభుండు । ఆజ్ఞసేయగవారు ।
మాంసపురాసులు । మధ్యభాండంబులు । పదినూర్లకుండలు । పచ్చిరక్త
ములును । యేనూరుదున్నలు । యేనూరుమేకలు । పదిమందినరులను ।
పంచభక్ష్యాన్నములు । కొనివచ్చివారపుడు । యోజనంబువెడల్పు ।
యోజనములుమూడు । పొడవై యుండియు । భువనంబువలెనుండి । దగుకుం
భకర్ణుని । త్రుల్లగ్రహామునగేగి । కాలమృత్యువుభోలె । కలవరించుచువా
డు । బుస్సలుకొట్టుచు । ఘోరుననిద్రింప । వారందరునుజేరి । వానిశరీ
రమును । ముసలములమొత్తిరి । ముష్టులబొడిచిరి । మదపుటేనుగుల
చే । మట్టించిరప్పుడు । గునపములుగాలిచి । తనువెల్లగాలిచిరి । సీసంబు
మరిగించి । చెవులలోబోసిరి । విడువకచెవులలో । పెడబొబ్బలెట్టిరి ।
ఆకుంభకర్ణుండు । అప్పుడుమేలుకని । లేచియారాక్షసుల । జూచియిట్లు
నిబల్కె । దనుజులారామీరు । ననులేపినారేమి । యెందుకులేపిరో ।
యెరిగింపుడనిపల్క । రాక్షసులిట్లనిరి । రాక్షసాధిపవినుము । ఘనుడు
రాముండిపుడు । కపిసేనతోగూడి । వారధిబంధించి । వారిధిపడిదా
టి । మనలంకపైబడి । మనబంధువులనెల్ల । జంపిమనరాజుని । సము
భూభాగమున । మర్మముల్నాటింప । మనరావణుడుచాల । పరాజయుం
న్నడై । అతివేగమునునిన్ను । లేపుడనిబంపగా । లేపితిమినిన్నుపుడు ।
గనుకనీభక్ష్యములు । దినిదయచేయుమనిరి । ఆకుంభకర్ణుండు । అతివే

గమునులేచి । ముఖమునుకడిగికొని । మొనసియాహారముల్ । సర్వంబుభక్షించి । సర్వరాక్షసులతో । ఘనసభకేతెంచి । దనయన్న కును మొ్రిక్కి । నాయన్నరావణా । నన్నేలలేపితివి । యెవడునీతోనిపు డు। యెఱిగివైరిముఃబూనె । ఆచూ్ాఖ్యజెపుమన్న । ఆరావణుండతని । దీ వించిదీనుడై । దివిజసమగ్రముగ । యంతవృత్తాంతంబు । అతివేగమున దెలిపి । తమ్ముడానీవేగి । తప్పకావానరుల । నరులనువడిజంపి । నాకిమ్ము సీతనన । అన్నతోనప్పుడూ । ఆకుంభకర్ణుడనె । రామునానాయన్న । రాక్షసేశ్వరవినుము । నారదుండొకనాడు । నాతోడజెప్పెను । నారా యణుడుమనల। నాశనమొనరించుటకు। శ్రీరాముడై పుట్టి। వారిధిబంధిం చి। వానరులతోవచ్చి । మనలవధించునని । ఘనుడునాతోజెప్పె । కావు నహరితోడ । కలహంబుమనకేల । శీఘ్రమునరామునకు ॥ సీతనిచ్చివం పు । అనికుంభకర్ణుడన । అరావణుడుబల్కె । భండనంబన్నను । భయ మునీకిటులున్న । నీవువేగమెపోయి । నిద్రపొమ్మికనేను । దురమునఘను డనై । నరవానరులజంపి । సీతావధూటితో । చెలగిరాజ్యముసేతు । సీ తనిచ్చుటకంత । చేతగానివాడనే ॥ పొమ్మనినిందింప । సమ్మతినతడని మె । అన్ననేనిపుడేగి । ఆనరవానరుల । క్షణములోమి్రింగెదను । సం కోచమేలనూ । శలవిమ్మనుచుబలికి । చతురంగబలములతో । కుంభిని గదలంగ । కుంభకర్ణుడువచ్చి । వానరులమునుముగా । వడిగూల్చు చుండగా। అరామచంద్రుడు । అతితీవ్రశస్త్రముల । ఆదనుజునినొప్పిం చె । వాడునుశూరుడై । వడిరామునెదిరించి । కఠినబాణములేయ । క నలిరాఘవుడపుడు। చేతులుదెగనరికి । చెక్కెదేహమునంత । పాదముల నునరికి । వడిశిరముఖండించె । కుంభకర్ణుండిట్లు । గూలగాభయమున । హతశేషులైనట్టి । అసురులువడిపారి । రావణాసురుతోడ । రాముడ్రక్ర మమున । కుంభకర్ణునిబట్టి । కూల్చెనని చెప్పగా । ఆరావణాసురుడు । అతిదుఃఖమునుఃబొంది । తమ్ముడాబలశాలి । తండ్రికుంభకర్ణ । నన్నును విడనాడి । నరుచేతగూలితే । నీవులేకున్నను । నిజముగావినుమయ్య । యింకనీలంకేల । య్యాప్రాణమేటికి । యూరీతిశోకింప । శూరులురా

క్షసులు । దేవాంతకాదులు । దేవమస్మునుబంపు । దీనత్వమిదియేల । న
రవానరులజంపి । మరలివచ్చెదమనగ । ఆరావణాసురుడు । ఆజ్ఞవారికి
నిచ్చె । చతురంగబలములతో । చయ్యనరాక్షసులు । వచ్చివానరులను ।
బాధింపుచుండగా । అంగదుడప్పుడు । అనుపార్శ్వునిజంపె । రామచం
ద్రుడపుడు । రణముననుగ్రుడై । దేవాంతకునిగూల్చి । దివిరినరాంతకు
ని । సంహారమొనరించె । సరగుననంగదుడు । ఆమహాకాయుని । అతివే
గమునగూల్చె । అతికాయుడప్పుడు । అతివేగమునవచ్చి । వానరులనొ
ప్పింప । వడిలక్ష్మణుండేగి । రయముగాధనువునను । బ్రహ్మాస్త్రమును
గూర్చి । అతికాయశిరమును । అతివేగఖండించె । హతశేషరాక్షసు
లు । ఆలంకలోకేగి । అతికాయుమరణంబు । అధిపునకుజెప్పిరీ । అంత
నారావణుడు । అతిదుఃఖమునుబొందు । యింద్రజిత్తునుజూచి । యిప్పు
డునీవేగి । తనయుడావానరుల । తగరాఘవులజంపి । కౌతుకంబుననా
కు । గావింపుమనిపల్క । తండ్రిచరణములకు । తగమ్రొక్కివీడ్కొని ।
చతురంగసేనతో । సన్నద్ధుడైకదలె । ధరణిచలించెనూ । తగవారిధులు
గలగె । యింద్రజిత్తుండపుడు । యీతీరుననువచ్చి । వానరసేనలు । బ
డలుపరపగదొడగె । అంతనావానరులు । అగములనగములును । ఆ
యింద్రజిత్తుపై । కురియుచునుండగా । కోపంబుదీపింప । ఆయింద్రజి
త్తుండు । అవియెల్లదెగట్రొచ్చి । బ్రహ్మాస్త్రమునువేసి । వానరులనంద
రును । రామలక్ష్మణులను । రయమునవడగొట్టి । లంకలోనికిబోయి ।
తండ్రియావానరుల । తగసంహరనునేను । చంపివచ్చితినన్న । రావణాసురుడ
పుడు । రయమునతనసుతుని । ఆలింగనముచేసి । ఆనందమునుబొందె ।
అపుడువిభీషణుడు । ఆంజనేయుండును । జాంబవంతుడును । సరవిబ్రహ్మా
స్త్రమును । భక్తిజపించుటను । వారుగూలకయుండిరి । అపుడుజాంబ
వంతుండు । ఆంజనేయునిబిల్చి । ఆంజనేయుడయపుడు । అందరుగూలి
రి । కనుకనీవిప్పుడు । కడువేగముననేగి । సంజీవపర్వతము । చయ్యనతె
చ్చియీ । జనులనుబ్రతికింపు । అనిపల్కెయతనికి । ఆనవాళ్ళనుజెప్ప ।
అంజనేయుండేగి । ఆపర్వతముదెచ్చె । ఆగాలిసోకగా । అందరుబ్రతికిరీ ।

ఆంజనేయుండవుడు । అపర్వతంబును । యొప్పటిచోటెట్టి । యేతెంచెర
యమున । వానరులప్పుడు । వడిలంకగాల్చిరి । కొందరురాక్షసులు ।
గూలిరాయగ్నిలో । కంపనుడుమొదలైన । ఘనరాక్షసులువచ్చి । వాన
రులనొప్పింప । వానరవీరులు । వారినిగూల్చిరి । కుంభకర్ణసుతుండు ।
కుంభుడనువొకండు । వానిసుగ్రీవుండు । వడిజంపివేసెనూ । అన్నగూలు
టజూచి । అతికోపదీప్తుడై । అదరినికుంభుండు । హనుమంతునొప్పించె ।
హనుమంతుడప్పుడు । అనికుంభునిగూల్చె । ప్రకటబలిశాలియగా । మక
రాక్షుడేతెంచి । రాముని నొప్పింప । రాముడామకరాక్షు । రయమునదె
గటార్చె । హతశేషరాక్షసుల । అతిభయమునబారి । అరావణునితో
డ । అంతవృత్తాంతంబు । నెరిగింపదుఃఖంచి । యిందరిజిత్తునుజూచి ।
తనయనీవిపుడేగి । తగినరవానరులు । జంపిరంమనిబంప । యిందరిజిత్తు
డువచ్చి । యినకులులయెదుటను । మాయసీతనుజంపె । మానవేశ్వరు
డంత । మనమునదుఃఖించె । ఘనుడిందరిజిత్తపుడు । దనరంగనొకచోట ।
అభిచారిహోమంబు । అచరింపుచునుండె । అవిభీషణుడంత । అధూ
మమునుచూచి । అహోమవిధమెరిగి । రామునకుజెప్పంగ । రాము
డాలక్ష్మణుని । పంపనాలక్ష్మణుడు । వానరసేనతో । అనికుంభిలకేగి ।
అహోమవిధిచెరచి । అయిందరిజిత్తుతో । అతిఘోరయుద్ధంబు । శే
సియూరక్కుముని । వాసిమీరగగూల్చె । హతశేషరాక్షసులు । అలంక
లోకేగి । యిందరిజిత్తునిచావు । యెల్లనుయెరిగింప । బోరునదుఃఖంచి । యీ
దుఃఖమునకెల్ల । యీసీతకారణము । కావుననీసీత । కడగిజంపెదవను
చు । ఖడ్గంబుచేబూని । కనలిపోవుచునుండ । కొందరురాక్షసులు । కూ
డదుస్త్రీహత్య । తగదుమానుమటంచు । తప్పించిమాన్పిరీ । రావణుండ
ప్పుడు । ప్రకటమూలబలంబు । పంపగానాసేవ । వసుధగ్రక్కదలంగ
సాగరములుగలగ । చయ్యనవేతెంచి । వానరులదరమంగ । వడిరామ
చంద్రిందు । సింహమేనుగులను । చించిచండాడుగతి । మూలబలంబు
ను । గూలిచిజంపెను । అతిభయగ్రస్తులై । హతశేషరాక్షసులు । లం
కాపురికిబారి । రావణాసురునితో । మూలబలనాశంబు । మొనసిచెప్ప

గవాడు । మేనువడవడవడక । మిక్కిలిదుఃఖించి । తనమదిలోకొంత । ధైర్యంబుదెచ్చుకొని । చతురంగబలములతో । సన్నద్ధుడై వెడలె । వసుధగంపించెను । వారిధుల్గలగెను । నక్షత్రములురాలె । నభమునపిడుగులగురిసె । దుర్నిమిత్తములెన్నొ । తోవలోకనుపించె । వానిలెక్కగొనక । వచ్చెనురణమునకు । వేడిబాణములచే । వాడిమిమెరయుచు । వానరులనొప్పింప । వచ్చెనుగ్రీవుండు । వీరువిరూపాక్షు । వేగమునగూల్చెను । తరువాతనున్మత్తు, తప్పకగూల్చెనూ, అంగదుడప్పుడూ । అతికోపదీప్తుడై । శూరసుపార్శ్వుని । ధీరతవధియించె । రామచంద్రుండపుడు । రావణునెదిరించి, రణశూరుడై నిలచె । ఘోరంబుగానపుడు । ధీరులైయిద్దరును । సమముగాబోరంగ । చనివిభీషణుడపుడు । రామునికడ్డమై । రావణాసురుతోడ । రణముసేయుచునుండ । రావణుడుకోపమున । వెసవిభీషణుమీద । విడువశక్తిధరింప । భయమునవిభీషణుడు। వడకుచునుండగా । రావణుడాశక్తి, రయమునవిడచెను । అదిచూచిలక్ష్మణుడు । అడ్డంబుగానేగి । తనవెనుకప్పకడు । తగవిభీషణుదోచి, మగతసంబుననున్న । మండుచునాశక్తి । వచ్చియాలక్ష్మణుని । వక్షంబుదూరెను । ఆలక్ష్మణుండపుడు । అబాధకోర్వక । అవనిపైమూర్ఛిల్లె। అరాముడప్పుడు, అతికోపమునవచ్చి । పావకుండునుబోలె । రావణాసురుదాకి। తీవ్రాస్త్రములనేసి । తిమిరినొప్పింపగా । కడునొచ్చిరావణుడు కాందిసీకుండగుచు । రామచంద్రునియెదుట । రణముసేయగవెరచి, భయమునశంకించి, పారిపోయెనుపురికి । అంతఃపురముజేరి, అతిదీనుడైయుండి । యేదిక్కుచూచినను । ఆదిక్కునందెల్ల । యేవస్తువునుజూడ । అవస్తువెల్లను । రామునిరూపమై । ప్రకటముగనుపింప, భయముననడలుచు । వడకుచునుండగా । మండోదరేతెంచి, దంషంబుగావించి నాథనామనవిని । నయమునవినపయ్య, యింద్రజిత్తునినొకని, యెలమినతికాయుని । కుంభకర్ణునిగూడ । గూలిచెరాముడు । రాక్షసవీరులను రణమునగూల్చెను । నరుడుగాడీతండు, నారాయణుండయ్య, ఆసీతరామునకు । అతివేగనర్పించి। శరణుబొందుమునిన్ను, జనవిభుడురక్షించు। అ

నిశాంత్రవలుకగా । అమాటవినకుండి । కాలనేమినిబిలచి । ఘనమాయ
నీవిపుడు । సంజీవి దేకుండ । చయ్యనసడ్డమై । యీరాత్రిగడపుము ॥
మొగుమనిపంపగా । కాలనేమియునంత । గదలియామార్గమున । తన
మాయచేనపుడు । తాపసాశ్రమమపుడు । ధాన్యమాలికొలంకు । దగ్గరసం
దముగ । గల్పించియందులో । కపటమునియైయుండె । అంతనక్కడజూడ
ఆరామచంద్రుండు । తమ్ముశాలత్మ్మగా । తగునయ్యనను బాయ । నన్నునువిడ
నాడి । నాకమునకేగితివ । భక్తుడవై నాకు । పరిచర్యచేయుచు । అర
ణ్యములలోను । అతికష్టపడితివి । నీవులేకున్న నః । నిజముబల్కెదవినుము ।
సీతనాకేటికి । జీవనంబేటికి । రాజ్యంబునాకేల । పరికటవిభవమకేల ॥
అనిచాలదుఃఖించి । అంజనేయునిజూచి । తండ్రియాంజనేయ । తగనీవు
వడినేగి । సంజీవనిదెచ్చి । సరిగుననాకిపుడు । తమ్మునియ్యమటంచు । త
గబల్కనతడపుడు । రామునకువడిమ్రొక్కి । రయమునచనిచని । మా
ర్గంబులోనున్న । మౌనియాశ్రమమునకు । జలదాహమునకునై । చయ్య
నదిగిమ్రొక్కి । జలములనిమ్మన్న । సత్వరముగనతడు । కమండలోదక
ము । కడువేగముననిచ్చె । అజలములనుద్రాగి । హనుమంతుడప్పుడు ।
చాలవనిలిప్కనను । సంయమియిట్లనియె । కొలనున్నదిక్కడా । కోరి
యచ్చటకేగి । నీవుతృప్తిగనందు । నీరముదాగుమనె । హనుమంతుడ
ప్పుడు । ఆకొలనులోదిగి । జలముద్రాగుచునుండ । సరగుననొకమొసలి
హనుమంతువడిమ్రింగె । హనుమంతుడప్పుడు । అమొసలినిజంపె ॥ అది
అడుగూపమై ॥ హనుమంతునకుమ్రొక్కి । తనవిధంబెల్లను । తగనప్పుడు
బోధించె । కాలనేమియితండు । కపటమునిరూపమున । నిన్నుమోస
ముచేయ । నున్నాడువడిజంపి ॥ జనుమనిబోధించి ॥ సతితానుబోయెను ।
హనుమంతుడప్పుడు । అరక్కసునిజంపి । అతిరయమునజని । సంజీవప
ర్వతము ॥ చయ్యనబెకలింప ॥ పర్వతపాలకులు । వసుగంధర్వాలు ।
అడ్డమైయెదిరింప । అందరినిజయించి । సిరమునగాకొండ । జెలగుచు
నిడుకొని । వచ్చుచునుండగా భరతుడుగనుగొని ॥ భూతమనిమదినెంచి
పొలియింపగాజూడ ॥ దివ్యదృష్టినిమునులు ॥ దెలిసిచెప్పగనతడు ॥

మానియూరకయుండె । మరిప్రయాణ సేయుడు । వడిసముద్రముపైనెగిరి
వచ్చుచునుండగా । రావణునాజ్ఞచే । రాక్షసులుకొందరు । మాల్యవం
తునితోడ । వచ్చిరెదిరొక్కని । ఘనశూలములుగదల్ । కఠినబాణము
లును । ముద్గరాయుధములు । ముసలతోమరములు । కుప్పలుగాగురి
య । తప్పకనవియెల్ల । లక్ష్యంబుచేయకను । రాక్షసులనెల్లను । మడి
యించియిట్లపైని । మాల్యవంతునిజంపి । వడివచ్చిపర్వతము । క్షణ
భూమినుంచెనూ । వడిసుషేణుండపుడు । పర్వతముపైకెక్కి । సంధాన
కరణియును । సౌవర్ణకరణియును । సంజీవకరణియును । విశల్యకరణియను
దెచ్చియాలక్ష్మణుని । దేహమునకురాయ । లక్ష్మణుండపుడు । నిద్రలేచి
నయట్లు । నిముషమునలేచెను । ఆరామునాజ్ఞచే । హనుమంతుడప్పు
డు । పర్వతముగొనిపోయి । పూర్వపుస్థలమునను । ద్రుంచి వేగమువచ్చి
యెంచిమార్గములోన । స్థూలజంఘాఖ్యులను । దుర్ముఖాదిరక్కసుల । జ
నవిభుడువానరులు । చాలసంతోషించె । రావణుడప్పుడు । రయమునశు
క్రునితో । ఆలోచనముచేయ । ఆశుక్రుడిట్లనెను । రావణాసీవిపుడు । ర
మ్యముగకుండంబు । పరువడిచేయించి । పాతాళహోమమును । చేసి
తివేసియు । శ్రీరామలక్ష్మణుల । వానరులనందరిను । వధియింపవచ్చు
ను । అనిగురువుపలుకగ । ఆరావణుండంత । పాతాళహోమమును
వారిక చేయగా । అదివిభీషణుడెరిగి । అంగదాదికపుల । అతివేగబంప
గా । ఆకపులువడిజనిరి । అంగదుడప్పుడు । ఆరావణునిభార్య । మండో
దరినిబట్టి । మరిరావణునికడకు । యీడ్చితెచ్చినంత । యింతిభర్తను
చూచి । యిదియేలహోమంబు । యీకపులునన్నిపుడు । యీడుచు
చుండిరి । యికచాలులేలెమ్ము । అనికాంతపలుకగా । ఆరావణుండప్పు
డు । హోమంబుచాలించి । యుద్ధమునకువచ్చి । వానరులనొప్పింప ।
వానరశ్రేష్ఠుండు । గిడిగిహనుమంతుండు । ఖడ్గరోమునిజంపి । వెసపర్ణ
రోముని । వృశ్చికరోముని । హనుమంతుజంపె । ఆరామచంద్రుండు
అగ్నివర్ణునిజంపె । రామరావణులపుడు । రణముఘోరంబుగా । దివిరిచే
యుచునుండ । దేవేంద్రుడప్పుడు । దశరథమురామునకు । దాన్పంపిం
చెను । అరథముమాతలి । ఆరామవిభుకడకు । కొనివచ్చియెక్కుమను ।
కూర్చుండెరాముడు । రావణునితలలను । రయమునద్రుంచగా । ఆహా

వణునితలలు । అపుడెమొలచుచునుండె । అదిచూచిరాముండు। అద్భు
తచిత్తుడై । ఆయాసమునుబొంద । అగస్త్యమునివచ్చి । వసుధేశరావ
ణుని । వక్షంబులోపల । అమృతకలశముగలదు । ఆగ్నేయబాణమున। ఆ
యమృతకలశమును । అతివేగబడగొట్టి । తరువాతతలలెల్ల । తప్పకఖం
డించు । అనియుపదేశించి । అగస్త్యుడేగనూ । అంతనారాఘవుడు । ఆ
గ్నేయశరమునను । అమృతకలశంబును । అతివేగభేదించి । తరువాతరా
వణుని । తలలెల్లతెగవేసె । అంతనారక్కసుడు ।అవనిపైబడిచచ్చె। ఆవి
భీషణుడపుడు । అన్నచచ్చుటచూచి । అతిదుఃఖమునవేడ్చె । ఆరావణు
నిచావు : అంతఃపురస్త్రీలు । మొరిగిదుఃఖించిరీ । యింతిమండోదరి। అ
తిదీనరైమేడ్చె । అంతవిభీషణుడు । అగ్నిసంస్కారంబు । అన్నకునొన
రించె । రామచంద్రుండపుడు । రాక్షసరాజ్యంబు । వడివిభీషణునకు ।
పట్టాభిషేకంబు । గావించెనప్పుడు । గడగిహనుమంతుండు । రయము
గానవుడేగి। రామునివిజయంబు। రావణాసురుచావు। ప్రకటంబుగాజెప్ప
తగవిభీషణుండు । తనభార్యలనుబిలచి । ఆసీతకప్పుడు । అభ్యంగనా
దులును । జేయుడనిబలుకగా । శీఘ్రముగవారేగి । సీతాసతీమణికి। సం
పెంగతైలమున । చక్కగాతలయంటి । రత్నభూషణములను । రయ
ముగనలంకరించి । పట్టుచీరనుగట్టి । భాసిల్లజేసిరి । అందలమెక్కించి ।
అందరుగూడుకొని । ఆరామసన్నిధికి । తోడ్తెచ్చివిభునకు । తోడిసమ
ర్పించిరి । అంతనారాఘవుడు । అనుమానభరితుడై । అపవాదభయమున
న । అంగీకరింపక । అప్పుడూరకయుండె । అంతనాజానకి । అతిదుఃఖ
మొందుచును । తనువేలనికనుచు, తనమదిచింతింప । అగ్నిహోత్రము
లోన । అపుడుప్రవేశించె । అగ్నిహోత్రుండపుడు । అతిచలువజేయు
చును । దివ్యరూపముదాల్చి । దినాసీతను । చేతులతోనెత్తి । శ్రీరా
మదేవేశ । యీశ్వరావినుమయ్య । యాసీతయకలంక । పరమపతివ్ర
త । ధరణితనూజాత । లోకైకమాతసుమ । ప్రకటముగినమ్ము । తప్పే
మియునులేదు । తనమదినెన్నడు । దలచుచుండునుగాని । దానన్యమె
రుగదు । అనిరామచంద్రునకు । అప్పగించెనెను । శివుడునుబ్రహ్మయు
ను । చేరియింద్రాదులును । యిట్లనిరాముని । మొరిగినుతించిరి శ్రీరా
మరఘురామ । శ్రీజగన్నాయకా । లోకంబునకునెల్ల । ప్రకటంబుగనీ

వు । జననసంరక్షణాలు । సంహారములుజేతు । పరమాత్మవీశుడవు । వా
సుదేవుడనీవు । నీమాయలోబడి । మేముందుమెప్పుడు । నారాయణు
డనీవు । నరరూపధారివై । దేవమానవులను । దివిరిహింసలుసేయు ।
పాపాత్మురావణుని । బంధుమిత్రులతోడ । రణమునదెగటార్చి । ప్రి
ఖ్యాతిజెందితివి । సుఖులైతిమిమేము । సుఖులైరిజనులెల్ల । లోక
మాతాసీత । లోకేశ్వరుడనీవు । అనిరామవినుతించి । అందరువడిజనిరి
ఇంద్రుడాకపులపై । యెలమిసంతుష్టుడై । అమృతవర్షముగురియ । అం
తమృతకపులెల్ల । అప్పుడేబ్రతికిరి । అంతనారాఘవులు । ఆనందమును
బొంది । ఘనపుష్పకంబెక్కి । కదలిరయోధ్యకు । పూర్వవృత్తాంతంబు ।
పుణ్యుండురాముండు । సీతకుజెప్పుచును । చెలగుచునుండెను । ఆకాశ
మార్గమున । ఆపుష్పకవరంబు । వాయువేగంబున । వడివచ్చుచుండెను
సీతవానరసతుల । చేరిచూచెదననుచు । కోరినరాముండు । కూర్మితోన
పుడు । కిష్కింధకేగియా । కీశనాథునితోడ । సుగ్రీవవానరసుదతులని
టకు పంపింపుమననతడు । బిలుపింపవానరుల । సతులెల్లవచ్చిరి । సంత
సంబునను । ప్రేమనాసీత । పాదంబులకుమొక్కి । జనకజవారల । స
త్కరించుచును । పుష్పకమెక్కించి । పొలుపారవారితో । అలరిభర
ద్వాజు । ఆశ్రమముజేరి । ఆమునికిదగమ్రొక్కి । యతిథిపూజలదంది ।
మునిపిందుగావింప । ముదమునభుజియించి । అక్కడాదినముండి । హ
నుమంతునుగని । అంజనేయానీవు । అతివేగమునసిపుడు । నందిగ్రా
మముకేగి । భయశాలిభరతుతో । మనరాకజెప్పుమా । యనిబంపనత
డేగి । భరతునిగనుగొని । వందనములుజేసి । భరతరాజాయిపుడు । ధ
రణీశుడేతెంచి । వరభరద్వాజుని । వనముననున్నాడు । తనవృత్తమెల్ల
ను । తగనీకుదెల్పుమన । నన్నుబంపగనేను । నరనాధవచ్చితిని । రా
మచంద్రుడురేపు । రమణనయోధ్యకు । వచ్చునని దెలుపగా । భరతు
డానందించి । ఆయాంజనేయునకు । అపుడుబసదనమిచ్చి । బ్రాహ్మణుల
బిలిపించి । వరుసభూదానాది । దానములుతగజేసి । అప్పుడయోధ్యా
పురము । అలంకరింపగజేసి । తల్లులనుమిత్రులను । తగపరివారము ।
వరరథాశ్వగజాది । వాహనములనెక్కి । రామునకెదురేగి । రయమున
మ్రొక్కెను । శత్రుఘ్నుడునుమ్రొక్కె । జననాథుడప్పుడు । వారికౌగి

ఆజేర్చి వేరునతో తల్లులకు । తమ్మునితోడను । తనసతిసీతతో । మొక్కి గతల్లులు । మోదంబునొందుచును । కౌగలించుకొనిరి । సడగి రామచంద్రుడింతపుడు । రథము పైగూర్చుండి । అందరితో గూడి । అ యోధ్యపురికేగె । సీతకభ్యంగంబు । చెలులు గావించిరి । రామలక్ష్మ ణులకు । రయమునభరతునకు । జటలనువదిలించి । సంపెంగ తైలము న । తలలంటిరిసతులు । తగ వారుముప్వురకూ । పీతాంబరములను । ప్రేమ తో ధరియించి । భూషణములు దాల్చి । పొలుపారిరప్పుడు । దేవతులపో లికను । దీపించుచుండిరి । ఆభరతునాజ్ఞచే । ఆకపివరులేగి । బంగారు చెంబులతో । పయోధిజలములను । పుణ్యనదులజలము । పొలుపారదె చ్చిరీ । వసిష్ఠాదిమునులును । వడినరుంధతి మొదలు । పరమపతివ్రతలు వచ్చిరిమంత్రులును । వసుధాధిపతులును । ఆస్థానమంటపమున । అం దరుగూడిరి । మంగళవాద్యములు । పొంగుచు జేయించిరి । వారభామి నులను । వడివడిపిలుపించి । మెండుగానప్పుడు । మేళములు జేయించిరి మానులందరు ప్రీతి । మంత్రిముల్పదివిరి । మంచిముహూర్తమున । మౌని వసిష్ఠుండు । శ్రీరామచంద్రుని । సింహాసనముమీద । కూర్చుండగా బె ట్టి । కోర్కె వసిష్ఠుండు । ఆపుణ్యజలముచే । ఆరామచంద్రునకు । ప ట్టాభిషేకమును । పరగంగజేసెనూ । గన్నులపండువగ । గనిరందరప్పు డు । భరతునకప్పుడు । పరమమోదముననను । యువరాజ్యమునకిప్పుడు అభిషేకమొనరించె సురదుందుభులు మొరసె । సూర్యచంద్రాదులు । కాంతిచేనొప్పిరీ । గగనమునందుండి । పుష్పవర్షముగురిసె । ముదమునొం దిరిసురలు । వినుతించిరిమరులు । వెలయునాకాశమున । ప్రకట సంతోషమున । రంభాదులాడిరి । శ్రీరామచంద్రుడు । చెలగుచునప్పు డూ । ఘనసుగ్రీవాది । కపులకునెల్లనూ । ఆవిభీషణముఖ్య । అను గివరులకునెల్ల । తగుబహుమానములు । తానప్పుడిచ్చెను । అప్పుడా వానరులు । ఆరాముస్తోత్రములు । ఆరామువిభునకు । అతిభక్తితో మొక్కి । ఆరాముడునాజ్ఞచే । అధికమోదముతోడ । తమతమపురముల కు । తగనప్పుడేగిరి । అంతనారాఘవుడు । అతిధర్మశాలియై । తనసతిసీతతో । తగనుమోదంబుచు । పాలించుచుండగా । ప్రజలు సుఖించిరి । చదివినందనామములు సంపూర్ణము

10415